

Eksperimentalni program

OSNOVNA ŠKOLA KAO CJELODNEVNA ŠKOLA:
Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja

Nositelj Eksperimentalnog programa:
Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

© Ministarstvo znanosti i obrazovanja
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb, Hrvatska
Tel.: +385 1 4569 000
Faks: +385 1 4594 301
E-pošta: cds@mzo.hr
URL: www.mzo.hr

SADRŽAJ

[1. KONTEKST](#)

[2. CILJ PROGRAMA](#)

[3. ZADAĆE PROGRAMA](#)

[4. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI PROGRAMA](#)

[5. SADRŽAJ PROGRAMA](#)

6. MJESTO I NAČIN IZVOĐENJA PROGRAMA

7. VRIJEME POTREBNO ZA IZVEDBU PROGRAMA

8. PROSTORNI, KADROVSKI I DRUGI UVJETI

9. NAČINI STRUČNOG PRAĆENJA I VREDNOVANJA PROGRAMA

10. FINANCIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA REALIZACIJU PROGRAMA

1. KONTEKST

Sustav osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj prošao je zadnjih trideset godina kroz brojne promjene. Pokazatelji iz niza područja svjedoče o tome kako su provedene reforme vodile povećanju kvalitete i poboljšanju ukupne učinkovitosti. S druge strane, dostupni su i pokazatelji o tome da se osnovne škole u svom radu i dalje suočavaju s nizom izazova koji ih ograničavaju u punom ostvarenju temeljnih ciljeva koji su pred njih jasno postavljeni. Vidljivi nepoželjni ishodi funkcioniranja osnovnih škola mjerljivi su kroz prosječna postignuća učenika hrvatskih osnovnih škola u vodećim programima za praćenje i uspoređivanje učeničkih postignuća. Kroz valove mjerenja stagniraju na razini ispod prosjeka usporedivih zemalja i predstavljaju važan izazov na koji je potreban kvalitetan odgovor. Budući da su ispodprosječni rezultati učenika češće prisutni u određenim skupinama učenika, u pravilu onim koji se školuju u otežavajućim uvjetima odrastanja, te s obzirom na to da su i drugi važnih ishodi obrazovanja nepovoljniji u tim istim skupinama, nužno je ta važna pitanja razmotriti na razini obrazovnog sustava. Danas su u osnovnim školama prisutne sistematične razlike između pojedinih skupina učenika, koje prate njihove sličnosti i razlike u trajnim, obiteljskim i društvenim obilježjima, te je novim programskim okvirom potrebno učinkovito odgovoriti s ciljem trajnog otklanjanja tih razlika.

U sadašnjem programskom okviru i ukupnom vremenskom trajanju osnovne škole učiteljima, stručnim suradnicima i ravnateljima škola iznimno je zahtjevno raditi na poboljšanju prosječnih postignuća učenika, a još izazovnije na smanjenju razlika uvjetovanih društvenim i drugim trajnim obilježjima učenika. Brojni su razlozi za to. Današnja osnova škola izražena kroz ukupno trajanje te posljedično ukupni broj sati neposredne nastave i učenja na začelju je liste sustava primarnog obrazovanja u Europskoj uniji.¹ Sagledamo li interakcijski i multiplicirajući ukupno današnje trajanje osnovne škole s obilježjima i uvjetima rada škola koje imaju ograničene prostorne, infrastrukturne, materijalne i druge resurse, jasno je da u postojećem okviru i modelu rada ravnatelji, učitelji i stručni suradnici imaju smanjene stvarne mogućnosti za organizaciju i provedbu očekivanih oblika odgojno-obrazovnog rada kojim bi odgovorili na potrebe povećanja prosječnih postignuća i smanjenja razlika među skupinama učenika.

¹ European Commission/EACEA/Eurydice, 2021. *Recommended Annual Instruction Time in Full-time Compulsory Education in Europe – 2020/21. Eurydice – Facts and Figures*. Luxembourg: Publications Office of the European Union (p. 12, Figure 1).

Školski je dan obilježen krutim rasporedom. Dijelom i zbog rada brojnih škola u više smjena, zbog čega nije moguće na optimalan način organizirati odgojno-obrazovni rad i aktivnosti. Brojni oblici rada u malim skupinama, individualnog rada s učenicima nisu zastupljeni u

mjeri u kojoj bi trebali biti jer učenicima završava smjena i dolaze drugi učenici koji koriste prostorne i druge kapacitete škole. Priličan broj učitelja danas ne može sve svoje profesionalne zadatke obavljati u školi, nego ih često obavlja kod kuće jer u školi nema odgovarajućih infrastrukturnih uvjeta za učiteljski rad.

Ukupni programski okvir unutar kojega se odvija odgojno-obrazovni rad suštinski je izazov na putu povećanja kvalitete, koji je posljedica i nezadovoljavajućih infrastrukturnih uvjeta, ali i posljedica brojnih drugih utjecaja koji su ga godinama oblikovali. Trajanje odgojno-obrazovnih aktivnosti tijekom nastavnog dana, tjedna ili nastavne godine izraženo u satima, u kojima sudjeluju svi učenici, danas je najmanje među zemljama Europske unije.² Današnja osnovna škola ima jasan izazov usklađivanja s referentnim europskim obrazovnim sustavima u vrsti, područjima i broju sati nastave i učenja za sve učenike. Postojeći model rada stvara i razlike među učenicima unutar našeg sustava osnovne škole u ukupnom broju sati sudjelovanja u odgojno-obrazovnom radu tijekom obaveznog obrazovanja, što je dijelom i ishod nedovoljne sistematizacije i usklađenosti brojnih oblika odgojno-obrazovnog rada koji se provode u osnovnoj školi. Izložene potrebe praćene su i stalnim nastojanjima promjena usmjerenih na veću zastupljenost modernih, dinamičnih i na učenje učenika usmjerenih oblika rada unutar nastavnog dana, tjedna i godine, kao stalnim mehanizmom poboljšanja kvalitete odgoja i obrazovanja u svim razvijenim obrazovnim sustavima.

² European Commission/EACEA/Eurydice, 2021. Recommended Annual Instruction Time in Full-time Compulsory Education in Europe – 2020/21. Eurydice – Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union (p. 15, Figure 3).

Programske promjene i usklađivanja nužne su i između obrazovnih razina i ciklusa. U slučaju osnovne škole iznimno je važna kvalitetna usklađenost sa sustavom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u smislu praćenja i poticanja djetetova razvoja te pristupa djetetovu procesu učenja. Drugačiji, ali jednako važan izazov je veća harmonizacija sa sustavom srednjoškolskog odgoja i obrazovanja. Reformski iskorak uvođenja modela rada osnovnih škola kao cjelodnevnih škola praćen je i snažnim iskorakom usmjerenim na infrastrukturnu izgradnju ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (RPOO) »kako bi se svakom djetetu u Hrvatskoj osigurao kvalitetan odgoj i obrazovanje od najranije dobi, a obiteljima pomoglo u odgoju i obrazovanju njihove djece u sve zahtjevnijem životnom okruženju«. ³ Infrastrukturna izgradnja vrtića praćena je programskom modernizacijom odgojno-obrazovnih aktivnosti unutar RPOO-a. I kroz programsku modernizaciju RPOO-a i kroz prelazak osnovnih škola na rad po modelu cjelodnevnih škola postići će se njihova harmonizacija, što će snažno utjecati na mnogo kvalitetniju tranziciju za dijete. Ukupno povećanje obuhvata djece RPOO-om, ranije i dulje sudjelovanje u RPOO-u te kasnije prijelaz u osnovnu školu olakšat će ostvarenje odgojno-obrazovnih ciljeva i ishoda učenja za djecu te povećati ukupnu kvalitetu odgojno-obrazovnog sustava.

³ Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, 5.2. strateški cilj 2. »Obrazovani i zaposleni ljudi«, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2021_02_13_230.html

Društveni i profesionalni status učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja osnovnih škola strateški je prioritet koji je potrebno stalno i sustavno unaprjeđivati. Model rada osnovne škole kao cjelodnevnih škola nizom osmišljenih promjena i aktivnosti predstavlja jedinstven i značajan iskorak kojim se odgovara na niz pitanja povezanih sa zaposlenim u školama. U središtu stoji izazov modernizacije sustava inicijalnoga profesionalnog obrazovanja te njegova usklađivanja sa sustavom profesionalnog cjeloživotnog razvoja i usavršavanja. Osmišljene promjene jasno i izravno vode poboljšanju društvenog statusa učitelja kao jednom od ciljeva cjelodnevnih osnovnih škola. Cilju u kojem ukupno društvo prepoznaje rad učitelja kao sadržajno i vremenski zahtjevan i po posljedicama iznimno odgovoran te ga kroz iznadprosječna materijalna nagrađivanja takvim i financijski vrednuje. Cjelodnevna škola cilja pružiti dodatnu profesionalnu slobodu učiteljima u radu kroz koju će koristiti brojne

mogućnosti povećanja vlastite autonomije i kreativnosti. U ukupnom vremenskom opterećenju neposrednim odgojno-obrazovnim radom, koje je u okvirima vremenskog opterećenja današnjeg prosječnog europskog učitelja, model cjelodnevne škole primarno je usmjeren na jasno konceptualno određenje pojedinih učiteljskih aktivnosti. Ono je posljedično praćeno i pitanjem mogućnosti zamjene nastave i potpore u učenju, kao središnjih učiteljskih aktivnosti, nekim drugim učiteljskim aktivnostima koje obavljaju. Time se kroz model rada osnovnih škola kao cjelodnevni škola osigurava harmonizacija s učiteljskim politikama u zemljama Europske unije i razvijenim zemljama svijeta. Uvođenjem modela dodataka na plaću dodatno se naglašavaju pojedine učiteljske aktivnosti.

Cjelodnevna osnovna škola treba jasno i vidljivo voditi i brojnim drugim željenim posljedicama. Među njima su očekivane brojne poželjne indirektno posljedice na roditelje/skrbnike i kvalitetu obiteljskog života. Kvalitetnijim i duljim sudjelovanjem učenika u odgojno-obrazovnom sustavu pružene su brojne nove mogućnosti poboljšanja kvalitete života svim roditeljima. Pritom se modelom rada škola kao cjelodnevni odgovornost upravo roditelja/skrbnika za odgoj i obrazovanje vlastite djece u svim segmentima naglašava. Škole jesu središnje mjesto kvalitetne javne službe u području odgoja i obrazovanja, ali nemaju intenciju, niti mogu preuzeti ulogu roditelja i/ili se u svom djelovanju mogu pretvoriti u mjesta »čuvanja i skrbi«, fizičkog boravka i vremenski fokusirane skrbi za djecu. Još jasnijim naglaskom na postojeću redovitu nastavu te učinkovitijim strukturiranjem odgojno-obrazovnih aktivnosti koje imaju zadaću stručne pomoći i potpore učenicima u učenju tijekom školskog dana i tjedna, cjelodnevna škola treba indirektno voditi većem dostupnom vremenu za roditelje/skrbnike i obitelj, ali i znatno većem raspoloživom izvanškolskom vremenu koje učenicima stoji na raspolaganju za igru i druženje s vršnjacima. Cjelodnevna osnovna škola povećanje kvalitete života učenicima i brojnim drugim društvenim skupinama postavlja kao jedan od svojih iznimno važnih ciljeva.

Nositelji nacionalne obrazovne politike zainteresirani su za poboljšanje sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama. Model rada osnovnih škola kroz svoju eksperimentalnu provedbu treba pridonijeti i testiranju novih mogućnosti suradnje između središnjih obrazovnih vlasti i osnivača škola. Očekivani je ishod jačanje kapaciteta osnivača osnovnih škola u funkcioniranju škola. Sve aktivnosti koje vode poboljšanju rada škola na lokalnoj razini u isto su vrijeme značajan oblik poboljšanja kvalitete života u lokalnim sredinama, često i jedan od temeljnih preduvjeta poboljšanja uvjeta u pojedinim sredinama.

Odgoj i obrazovanje danas su djelatnosti od iznimne važnosti te se osnovna škola kao obavezni dio sustava odgoja i obrazovanja sve jasnije prepoznaje kao najvažniji dio sustava sa središnjom ulogom u akademskom, gospodarskom i ukupnom društvenom razvoju i životu. Stoga su brojne društvene skupine, ustanove, poduzetnici i udruge, aktivni dionici u različitim sferama gospodarskog, društvenog i kulturnog života, iznimno zainteresirani za rad i kvalitetu osnovnih škola. Uvođenje modela cjelodnevne osnovne škole treba voditi novim znanjima i vještinama učenika koje se formiraju u osnovnoj školi, a koje će posljedično promijeniti tržište rada te pridonijeti inovacijskim i gospodarskim politikama.

Na kraju, model rada osnovnih škola kao cjelodnevni škola potrebno je suštinski sagledati i iz perspektive samog obrazovnog sustava i obrazovne politike. Cjelodnevna osnovna škola nužan je i neodgodiv korak koji predstavlja središnji reformski program, kojim je potrebno formirati novi obrazovni okvir u kojem će, uza sve uvedene promjene, i svi raniji reformski procesi koji su provedeni ili još traju poprimiti svoj puni smisao i biti djelotvorni.

Sve zadaće i ciljevi postavljeni u Eksperimentalnom programu provode se unutar sustava osnovnih škola koji predstavlja izniman i vrijedan nacionalni resurs. U školskoj 2022./2023. godini 309.418 učenika u ukupno 19.063 razredna odjela pohađa osnovnu školu. Ostvarenju postavljenih ciljeva odgoja i obrazovanja aktivno je posvećeno 34.773 učitelja, 3.031 stručni

suradnik, kao i 12.849 administrativno-tehničkih i pomoćnih radnika. Učenici, učitelji, stručni suradnici i ravnatelji škola svakodnevnim aktivnostima i životom povezani su sa stotinama tisuća roditelja/ skrbnika učenika osnovnih škola. Svi zajedno predstavljaju četvrtinu ukupnog broja hrvatskih građana, koji žive osnovnu školu i koji su izravno zainteresirani za to da škola bude najbolja moguća.

Suvremena škola ima misiju pružiti učenicima različita iskustva učenja kroz brojne oblike odgojno-obrazovnog rada. Cjelodnevna je škola jedan od najučinkovitijih modela ostvarenja misije suvremene osnovne škole. Organizirana je kroz dinamične školske dane koji vode različitim znanjima i brojnim poželjnim vještinama te potiče zadovoljenje interesa te izgradnju stavova i vrijednosti koji pridonose razvoju učenika te njegovoj osobnoj i društvenoj odgovornosti. Suvremena škola zna i može u prvi plan staviti učenika. To je škola koja učenicima pruža istinsko okruženje za odrastanje unutar kojega ih se potiče, ohrabruje, prati, podržava i usmjerava. To je škola koja je dio cjelokupnog sustava odgoja i obrazovanja u kojem svaki učenik ima stvarnu i optimalnu mogućnost izgraditi i formirati osobni, društveni i budući profesionalni identitet. To je škola u kojoj svaki učenik ima priliku formirati i dosegnuti najbolje od sebe, na temelju sposobnosti i svojega rada, neovisno o obiteljskom okruženju i neovisno o utjecajima društvenih obilježja u kojima odrasta, a koja nije birao. To su ciljevi kojima moderna i suvremena škola kao cjelodnevna škola treba težiti. Novim modelom rada osnovna škola u Hrvatskoj moći će učinkovito odgovoriti na izazove koji proizlaze iz dinamičnih i stalnih promjena u svijetu i društvu u kojem živimo. U središtu mu je učenik koji raste, obrazuje se i razvija u suvremenoj i djelotvornoj školi.

Cjelodnevna osnovna škola u Hrvatskoj u prvom se koraku uvodi u sustav odgoja i obrazovanja u obliku Eksperimentalnog programa, kao što nalažu relevantne zakonske odredbe. Provest će se u ograničenom broju škola koje će na temelju javnog poziva biti odabrane za organizaciju i provedbu Eksperimentalnog programa. U eksperimentalnoj provedbi organizirat će se sustavno praćenje i vrednovanje svih aspekata organizacije, provedbe i ishoda modela cjelodnevne škole. Provedbom Eksperimentalnog programa otvara se mogućnost sagledavanja svih aspekata i sastavnica modela. Otvara se stalna mogućnost i potreba sudjelovanja svih zainteresiranih aktera i dionika u trajnoj i cjelovitoj raspravi o svim elementima i aspektima cjelodnevne škole.

U eksperimentalnu provedbu ulazi se na temelju izrađenog modela »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja«. Predloženi model nastao je kao rezultat sustavnih analiza i razmatranja postojećih nedostataka i potreba, postavljenih ciljeva te komparativnog sagledavanja najboljih praksi. Da bi eksperimentalna provedba ostvarila svoj cilj i imala svoju svrhu, predloženi model trajno je – kroz Eksperimentalni program – otvoren za kritičko sagledavanje te na činjenicama temeljeno poboljšanje odnosno unaprjeđenje. Samo je sveobuhvatnim vrednovanjem svih aspekata organizacije, provedbe i ishoda cjelodnevne osnovne škole temeljenom na činjenicama moguće sagledati sve elemente. Time će se unaprijediti i praksa programiranja i uvođenja promjena u hrvatski odgojno-obrazovni sustav, i to tako što će se na činjenicama utemeljene odluke o promjenama i primjeni modela cjelodnevne škole u svim osnovnim školama u Hrvatskoj donositi nakon duljeg razmatranja te ovisno o ishodima evaluacije.

Tijekom Eksperimentalnog programa u odabranom i ograničenom broju škola u cjelokupnom sustavu početak će sveobuhvatno infrastrukturno poboljšanje svih osnovnih škola čime se predloženi model jedino može implementirati.

2. CILJ PROGRAMA

Eksperimentalni program »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja« organizira se i provodi s temeljnim ciljem provjere vrijednosti okvira, modela i organizacije rada osnovne škole kao cjelodnevnih škola. Programski, model cjelodnevnih osnovnih škola sastoji se od četiri odgojno-obrazovna programa koji predstavljaju:

- 1) Program nacionalnog kurikulum osnovne škole, koji se provodi kroz redovitu (obveznu i izbornu) nastavu (A1)
- 2) Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2)
- 3) Program izvannastavnih aktivnosti (B1)
- 4) Program izvanškolskih aktivnosti (B2).

Iskazani konkretni ciljevi Eksperimentalnog programa, koji su povezani temeljnim ciljem, a pritom ne isključuju druge povezane ciljeve provjere, odnose se na provjeru:

- a) vrijednosti novih oblika i metoda rada koji podrazumijeva organizacija osnovne škole kao cjelodnevnih škola kroz predviđene odgojno-obrazovne programe
- b) vrijednosti novih oblika i metoda rada koji se izvode u cjelodnevnoj osnovnoj školi kroz predviđene odgojno-obrazovne programe u novom rasporedu školskog dnevnog dana, školskog tjedna i školske godine
- c) vrijednosti novih odgojno-obrazovnih sadržaja koji se uvode u svaki od četiri odgojno-obrazovna programa
- d) vrijednosti novih odgojno-obrazovnih programa te novih sadržaja, novih oblika i metoda rada koji se provode u okviru cjelodnevnih škola u novim infrastrukturnim, kadrovskim i organizacijskim uvjetima rada osnovne škole.

3. ZADAĆE PROGRAMA

Eksperimentalni program »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja« ukupnom organizacijom i provedbom treba odgovoriti na veći broj postavljenih zadataka. Zadaci su Eksperimentalnog programa pružiti na činjenicama utemeljene informacije o tome u kojoj se mjeri novim okvirom i modelom rada, novim programskim sadržajima, novom organizacijom rada te provedbom novih oblika i metoda rada u novim uvjetima rada osnovne škole:

- prevladavaju postojeća ograničenja koja proizlaze iz višesmjenskog rada i uklanjanju nedostaci i poteškoće te negativne posljedice koje proizlaze iz smjenskog rada škola
- povećavaju školska postignuća učenika u kurikulumskim područjima osnovne škole s osobitim naglaskom na jezičnu i čitalačku te matematičku i prirodoslovnu pismenost
- smanjuju razlike u školskim postignućima, odgojno-obrazovnim ishodima i ishodima obrazovanja različitih skupina učenika te povećava obrazovna jednakost, pravednosti i pravičnost u osnovnim školama
- uključuju svi učenici u istovjetnu količinu nastave i učenja u svim osnovnim školama kroz sudjelovanje svih učenika u jednakom broju sati strukturiranog odgojno-obrazovnog rada tijekom osnovne škole
- omogućava i pospješuje puna provedba i uspjeh svih ranije započetih reformskih procesa u novom okviru osnovne škole
- harmonizira obrazovni sustav obaveznog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj s referentnim obrazovnim sustavima u pogledu broja sati strukturiranog odgojno-obrazovnog rada u kojem sudjeluju svi učenici
- unaprjeđuje profesionalni, društveni i materijalni status učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja škola

- unaprjeđuje sustav inicijalnog osposobljavanja i profesionalnog usavršavanja te pruža okvir za profesionalni razvoj i društvenu afirmaciju učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja
- unaprjeđuje organizacija rada, suradnja i timski rad svih učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja unutar škole u organizaciji i provedbi odgojno-obrazovnih programa
- usklađuju različite razine i ciklusi unutar odgojno-obrazovnog sustava i povećava kvaliteta obrazovnih tranzicija
- sistematizira sustav profesionalnog savjetovanja i profesionalnog usmjeravanja učenika
- sistematizira sustav profesionalnog rada s darovitim učenicima u školskom i izvanškolskom okruženju
- osigurava šire dostupna kvalitetna javna usluga odgoja i obrazovanja roditeljima/ skrbnicima
- povećava učenička dobrobit u svim aspektima te kvaliteta učeničkog, vršnjačkog, roditeljskog i obiteljskog života
- jača kapacitet osnivača škola za organizaciju i provedbu odgojno-obrazovnih programa unutar osnovnih škola
- smanjuju nepoželjni oblici ponašanja učenika te zdravstveni i psihosocijalni izazovi i poteškoće
- modernizira osnovnoškolski sustav u različitim područjima, aspektima i domenama
- povećava društvena relevantnost znanja, vještina i stavova koje učenici usvajaju tijekom osnovne škole i iskazuju na njezinom kraju
- povećava kvaliteta osnovnoškolskog sustava kao dijela odgojno-obrazovnog sustava i ukupna kvaliteta cjelokupnog obrazovanja u Hrvatskoj.

Odgovaranjem na iskazane zadaće, Eksperimentalni program »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja«, proveden u ograničenom broju škola i u trajanju od četiri školske godine, pružit će na činjenicama temeljenu osnovu i argumente o opravdanosti i mogućnosti implementacije predviđenog okvira i modela rada osnovnih škola kao cjelodnevnih škola u sve osnovne škole u Hrvatskoj.

4. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI PROGRAMA

Odgojno-obrazovna ishodi za osnovnu školu propisani su Nacionalnim okvirnim kurikulumom (2011.) i predmetnim kurikulumima, a očekivanja kurikulumima međupredmetnih tema, koji zajedno čine nacionalni kurikulum. Svi odgojno-obrazovni ishodi nacionalnoga kurikuluma, ishodi predmetnih kurikuluma i očekivanja kurikuluma međupredmetnih tema predstavljaju i postavljene odgojno-obrazovne ciljeve u okviru provedbe Eksperimentalnog programa »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja« (kroz tekst označeno kao: »nacionalni kurikulum«).

Postizanje i dosezanje postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva i ishoda nacionalnoga kurikuluma unutar eksperimentalnog programa izravno se ostvaruje kroz (i) Program nacionalnog kurikuluma redovite nastave (obavezni i izborni dio) (A1) i Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2). Neizravno se ostvaruje i nadopunjava kroz odgojno-obrazovne aktivnosti Programa izvannastavnih (B1) i Programa izvanškolskih aktivnosti (B2).

Program nacionalnog kurikuluma A1 sveobuhvatan je i uravnotežen odgojno-obrazovni pristup koji pretpostavlja suštinsko povezivanje odgojno-obrazovnih područja, predmetnih kurikuluma i kurikuluma međupredmetnih tema u jedinstvenu, skladnu i koherentnu cjelinu.

U Eksperimentalnom se programu postavljaju jasna očekivanja o nadvladavanju svih poznatih ograničenja koja se odnose na trenutnu fragmentaciju nacionalnog kurikuluma kroz nastavne predmete, organizaciju školskog tjednog i dnevnog vremena po načelu »predmet-sat«, te se učiteljima i školama iznose očekivanja, ali i daje sloboda za organizaciju odgojno-obrazovnih aktivnosti kojima se i kroz organizaciju rasporeda umanjuju i dokidaju prepoznata ograničenja. Ti se zahtjevi osobito iskazuju kada je riječ o razrednoj nastavi u kojoj učitelji razredne nastave imaju na raspolaganju brojne mogućnosti i slobodu integriranja nastave i učenja unutar pojedinih odgojno-obrazovnih područja, kao i između pojedinih odgojno-obrazovnih područja. Cjelodnevna škola treba voditi prema jasnom prilagođavanju potrebama i napretku učenika te iskoristiti novo vrijeme za fleksibilniji i učenicima prilagođen rad, koji ne treba slijediti stroge okvire i načela učioničke frontalne nastave.

Kroz brojne i važne aktivnosti Programa A2 zahtjevi integracije bit će dodatno osnaženi i provedbeno olakšani. Prikupljanjem spoznaja kroz stručno praćenje i vanjsko vrednovanje na kraju provedbe Eksperimentalnog programa bit će moguće na temelju činjenica predložiti i poduzeti aktivnosti i za formalnu integraciju odgojno-obrazovnih područja ako spoznaje daju argumente za takvu odluku. U razrednoj nastavi tome će dodatno pridonijeti i sve aktivnosti koje se odnose na izradu novih kurikulumskih dokumenata koji se odnose na sustav ranog predškolskog odgoja i obrazovanja.

Radi optimalne organizacije, Eksperimentalnim programom predložene su promjene u nacionalnom kurikulumu čija će se ukupna vrijednost sagledati provedbom i vrednovanjem Eksperimentalnog programa. Promjene su usmjerene na strukturu nastavnog plana osnovne škole i ogledaju se u obaveznom iskazivanju odgojno-obrazovnih područja pojedinih nastavnih predmeta, povećanju satnice pojedinim nastavnim predmetima unutar pojedinih odgojno-obrazovnih područja, te kroz uvođenje novih nastavnih predmeta. Navedene će promjene biti praćene i novim zahtjevima metodičke organizacije nastave u Eksperimentalnom programu s jasnim očekivanjem većeg integriranja nastavnih predmeta unutar odgojno-obrazovnih područja, kao i integriranja nastave između odgojno-obrazovnih područja. Administrativno će to biti praćeno strukturiranjem izvješćivanja o radu odgojno-obrazovnog sustava i preko komparativnih statistika koje se odnose na odgojno-obrazovna područja.

U Eksperimentalnom se programu nastavnim predmetima kojima se povećava tjedna nastavna satnica zadržavaju postojeći odgojno-obrazovni ishodi, koji se dosežu u novom raspoloživom vremenu. Novim vremenom nije namjera povećati obaveze učitelja i učenika, nego poboljšati postizanje odgojno-obrazovnih ciljeva i ishoda učenja.

S obzirom na potrebu sistematizacije nastavnog plana, veće integracije odgojno-obrazovnih aktivnosti unutar pojedinih odgojno-obrazovnih područja, rješavanja otvorenih pitanja izbornosti te unaprjeđenja ukupnoga kurikuluma osnovne škole, eksperimentalnom se provedbom u nastavni plan uvode novi nastavni predmeti (Prirodoslovlje, Društvo i zajednica, Praktične vještine, Informacijske i digitalne kompetencije te Svijet i ja). Za nove nastavne predmete koristit će se eksperimentalni kurikulumi te pripadajući odgojno-obrazovni ishodi. Oni su izrađeni kao ishod sistematizacije postojećih kurikuluma, njihove suštinske nadopune, usklađivanja unutar i između odgojno-obrazovnih područja unutar razredne i unutar predmetne nastave kao i kroz cjelokupnu osnovnu školu te analize ostvarenja postavljenih ciljeva cjelodnevnog škole. Uz nove kurikulume osigurati će se i svi ostali didaktično-metodički uvjeti potrebni za eksperimentalnu provedbu. Ukupna vrijednost novih kurikuluma provjeriti će se praćenjem i evaluacijom Eksperimentalnog programa.

U eksperimentalnoj provedbi izraditi će se i preporuke za realizaciju međupredmetnih tema radi njihova jasnijeg povezivanja s predmetnim kurikulumima i odgojno-obrazovnim područjima. U novim predmetima koji se uvode u nastavni plan otvoren je prostor za znatno

veću integraciju odgojno-obrazovnih očekivanja postojećih međupredmetnih tema, posebice kada je riječ o nastavnom predmetu Društvo i zajednica.

Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2) primarno je usmjeren na metodički strukturirano, samostalno i zajedničko učenje učenika. Učenicima se programom pruža konkretna, prilagođena i učinkovita potpora, odnosno obogaćivanje učenja od strane učitelja i stručnih suradnika. Metodički je oblik neposrednog odgojno-obrazovnog rada kojem u središtu stoje načela diferencijacije nastave i učenja, u oblicima i metodama koje jasno prate napredak učenika i dinamiku ostvarenja odgojno-obrazovnih ishoda učenika. Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2) nema novih odgojno-obrazovnih ishoda (ishodi su oni koji su već iskazani u okviru Programa A1 nacionalnog kurikuluma, koji se ostvaruje kroz redovitu nastavu). Sve aktivnosti Programa A2 ne mogu voditi proširenju obaveza učenika, a obogaćuju postojeće vrste radnih obaveza učiteljima (primarno one radne obaveze koje učitelji obavljaju, na primjer kada je riječ o dopunskoj i dodatnoj nastavi i nekim oblicima izvannastavnih aktivnosti).

Potpورا i obogaćivanje koje učitelji pružaju unutar Programa A2 metodički mogu biti organizirani na različite načine, uz korištenje svih oblika diferencijacije, što vodi iznimnoj fleksibilnosti u radu. Ne podrazumijevaju učioničku redovitu nastavu, kao ni produljenje redovite nastave (niti je zamjena za redovitu nastavu, koja je središte odgojno-obrazovnog procesa, ali nije ni vrijeme u kojem učitelji i učenici realiziraju redovitu nastavu koja iz nekog razloga nije ostvarena).

Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja uvodi se s jasnim ciljevima: da se poboljšaju (postavljeni) odgojno-obrazovni ishodi svih učenika te da se usmjereno radi na smanjenju razlika u školskim postignućima i ishodima pojedinih skupina učenika. Dodatno vrijeme u cjelodnevnoj školi time će voditi boljem zadovoljavanju potreba i ostvarenju potencijala svakog učenika. Svaki učenik mora dobiti nove mogućnosti kvalitetnijeg dosezanja odgojno-obrazovnih ishoda na temelju svojih sposobnosti, interesa i uložene truda. Program A2 učenicima, učiteljima i školama pruža i brojne nove i drugačije mogućnosti. Aktivnosti unutar Programa A2 mogu biti usmjerene i na unaprjeđenje vještina i tehnika učenja, usvajanje učinkovitih pristupa i stilova rada, otklanjanje prepoznatih poteškoća i jačanje kapaciteta samostalnog rada te prepoznavanje i razvijanje interesa i sposobnosti svakog pojedinog učenika. Pored učitelja kao kreatora i nositelja aktivnosti, u Eksperimentalnom programu predviđeno je jasno propisano sudjelovanje stručnih suradnika u izvedbi Programa A2, kao i zajednički, timski rad učitelja i stručnih suradnika.

Odgojno-obrazovne aktivnosti Programa izvannastavnih (B1) i Programa izvanškolskih aktivnosti (B2) služe primarno brojnim potrebama i interesima učenika. Daljnje uloge i svrhe tih programa su snažnija integracija školskih i izvanškolskih oblika odgojno-obrazovnog rada te veće mogućnosti nadopunjavanja i obogaćivanja aktivnosti unutar programa A1 i A2. Programi B1 i B2 su odgojno-obrazovni programi kojima se jača i suradnja unutar zajednice u kojoj škola djeluje. Indirektno, po svojim posljedicama programi predstavljaju i značajnu potporu učenicima i roditeljima u kvalitetnijoj organizaciji dnevnog i izvanškolskog života. Eksperimentalnim programom želi se i sagledati koliko cjelodnevna škola pridonosi povećanju stupnja sudjelovanja učenika u brojnim izvanškolskim sadržajima i aktivnostima (a u kojima danas ne sudjeluju zbog potrebe plaćanja tog sudjelovanja, nedostupnosti organiziranih aktivnosti, poteškoća u organizaciji odlazaka i dolazaka i slično).

Programi B1 i B2 izvode se dominantno u prostoru škole. Time se otklanjanju poteškoće u organizaciji odlazaka i dolazaka učenika. Vremenski se aktivnosti uvijek smještaju nakon programa A1 i A2, što je u pravilu nakon 15 sati, a u nekim slučajevima moguće i nastavni sat ranije. Učenici sudjeluju u aktivnostima dobrovoljno te je osigurano financiranje troškova sudjelovanja (za sve aktivnosti B1 potpuno, a za dio B2 u velikoj mjeri). Osigurano financiranje troškova sudjelovanja u aktivnostima B2 predviđeno je kada Program B2 služi

neposrednom zadovoljenju potreba roditelja za javnom službom škole koja se ostvaruje kroz cjelodnevnu školu. Sudjelovanje učitelja u aktivnostima B1 dobrovoljno je, uz zadovoljenje zahtjeva postavljenih na razini škole za osiguranjem dostupnosti programa B1. Sudjelovanje učitelja u programu B2 nije predviđeno. Kroz oba programa, B1 i B2, ne postavljaju se novi odgojno-obrazovnih ishodi kojima bi se povećali zahtjevi, obaveze ili opterećenje učenika u odnosu na nacionalni kurikulum.

5. SADRŽAJ PROGRAMA

Eksperimentalni program »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja« strukturiran je i organiziran u četiri integrirane odgojno-obrazovne programske cjelina. One su označene kao:

A1- PROGRAM NACIONALNOGA KURIKULUMA (koji se provodi kroz redovitu nastavu)

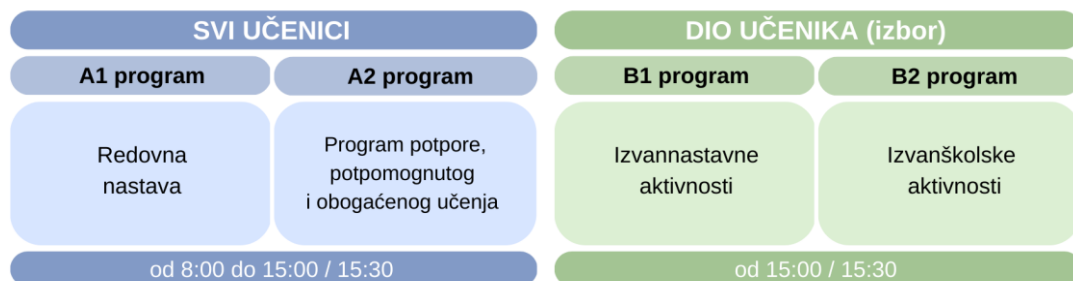
A2 - PROGRAM POTPORE, POTPOMOGNUTOG I OBOGAĆENOG UČENJA

B1 – PROGRAM IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI (kao dio školskoga kurikuluma)

B2 – PROGRAM IZVANŠKOLSKIH AKTIVNOSTI (kao dio školskoga kurikuluma)

Radi lakšeg označavanja i administriranja pojedinih aktivnosti i skupina aktivnosti, odgojno-obrazovnim programima pridružene su tehničke oznake A1, A2, B1 i B2, koje će se sustavno koristiti unutar eksperimentalne provedbe.

Odgojno-obrazovni programski okvir modela rada osnovnih škola kao cjelodnevni škola unutar Eksperimentalnog programa strukturiran je na sljedeći način:

Cjelodnevna osnovna škola kroz četiri odgojno-obrazovna programa (A1, A2, B1 i B2) promiče različitost i ravnotežu. Različitost znači da cjelodnevna škola njeguje individualne talente i potencijale svakog učenika. Ravnoteža znači da cjelodnevna škola promiče cjelovit razvoj i dobrobit učenika – intelektualno, emocionalno, fizički, umjetnički i društveno. Optimalno ostvarivanje zacrtanih odgojno-obrazovnih ciljeva postiže se različitim oblicima nastavnih, izvannastavnih i slobodnih aktivnosti te pravilnom izmjenom rada, igre i odmora te prehrane učenika. U središtu cjelodnevne škole su učenici, njihov razvoj i dobrobit, a škole organiziraju svoj rad tako što nastavu, kao samo jedan dio odgojno-obrazovnih aktivnosti, kombiniraju s drugim oblicima rada, kojim uvažavaju potrebe i mogućnosti učenika. U organizaciji cjelodnevne škole svima se pruža velika fleksibilnost i sloboda da postignu postavljene odgojno-obrazovne ciljeve.

U eksperimentalnoj provedbi odgojno-obrazovni rad koji se provodi u sklopu programa A1 i A2 je neposredni odgojno-obrazovni rad u kojem sudjeluju svi učenici. Predstavlja obavezu za učenika te se vremenski iskazuje kao pokazatelj dnevnog, tjednog i godišnjega školskog

vremena učenika. U programu A1 pretežito dominiraju poznati oblici nastave, dok u programu A2 dominiraju oblici podrške i obogaćivanja učenja učenika.

Program izvannastavnih aktivnosti (B1) i Program izvanškolskih aktivnosti (B2) čine dio školskoga kurikuluma, izborni je i predviđa sudjelovanje samo dijela učenika. Programi B1 i B2 organiziraju se i izvode u funkciji zadovoljenja dodatnih potreba i interesa učenika. Nositelj aktivnosti Programa B1 je škola, a program se organizira i provodi uz sudjelovanje dijela učenika i učitelja škole. Vremenski uvijek nakon što škola realizira A1 i A2. Program B2 organizira se i izvodi kroz suradnju škola, osnivača škola i drugih nositelja odgojno-obrazovnih aktivnosti, pri čemu škola nije nositelj aktivnosti programa B2. Sudjelovanje učenika u aktivnostima Programa B1 i B2 je izborno. Kada je riječ o učiteljima, škola i učitelji u okviru programa B1 moraju osigurati onoliki broj sati aktivnosti kojima se zadovoljava većinski izražen interesi učenika škole. Učiteljima sudjelovanje u programu izvannastavnih aktivnosti B1 nije obavezno, osim kada škola donese takvu odluku radi zadovoljenja potreba i interesa učenika. Onim učiteljima koji sudjeluju u programu B1 uvodi se dodatak na osnovnu plaću. Nije predviđeno sudjelovanje učitelja škole u Programu B2.

U nastavku su detaljniji opisi svakog od odgojno-obrazovnih programa unutar Eksperimentalnog programa.

A1 – Program Nacionalnoga kurikuluma, koji se provodi kroz redovitu nastavu

Nacionalni kurikulum realiziran kroz redovitu nastavu složen je sustav predmetnih i međupredmetnih područja i tema te je središnji odgojno-obrazovni program osnovne škole. Zajednički je za sve škole koje sudjeluju u Eksperimentalnom programu i ostvaruje se kao oblik redovnog programa, koji dopušta potrebne prilagodbe prema utvrđenim propisima. Utvrđuje se, dopunjava i mijenja formalnim odlukama na nacionalnoj razini. Osnovne škole kao cjelodnevne škole u okviru Eksperimentalnog programa realiziraju nacionalni kurikulum kroz redovitu nastavu, što predstavlja izravni pokazatelj sati neposrednog učioničkog poučavanja. Svi učenici obavezni su sudjelovati u redovitoj nastavi, a za učenike na koje se odnose važeći propisi o načelima, načinima i oblicima sudjelovanja ili mogućih prilagodbi za pojedine skupine učenika, one se primjenjuju i kroz Eksperimentalni program.

Unutar Eksperimentalnog programa napravljene su prilagodbe u nastavnom planu sa svrhom optimalnog postizanja općih i specifičnih ciljeva osnovne škole te s ciljem unaprjeđenja i reformiranja osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj temeljenog na činjenicama. Promjene i prilagodbe učinjene su na temelju sagledavanja postavljenih ciljeva razvoja osnovnoškolskog sustava kroz Nacionalnu razvojnu strategiju do 2030. godine, a na tragu potrebe otklanjanja sistematskih uzroka zaostajanja hrvatskih učenika u važnim oblicima pismenosti (jezično-čitalačkoj, matematičkoj i prirodoslovnoj). U okviru Eksperimentalnog programa povećana je satnica redovite nastave hrvatskog jezika te matematike za jedan nastavni sat kroz sve razrede osnovne škole. U novoj vremenskoj satnici tih predmeta ne uvode se novi odgojno-obrazovni ishodi polazeći od toga da su ranije reforme koje su išle u smjeru moderniziranja kurikuluma nastavnih predmeta na ispravan način postavile ukupne i pojedinačne odgojno-obrazovne ishode koje učenik treba dosegnuti do kraja osnovnoškolskog obrazovanja. U mjeri u kojoj će eksperimentalna provedba ukazati na nužnost i opravdanost promjena u postojećim kurikuluma moguće su buduće promjene, kao posljedica koja treba voditi povećanju kvalitete sustava. Na tragu svih dostupnih empirijskih spoznaja, unutar Eksperimentalnog programa izražena su jasna očekivanja da će se produljenjem raspoloživog vremena za učenike i učitelje povećati školska postignuća svih učenika, a osobito pojedinih skupina učenika. No tek će se kroz eksperimentalnu provedbu i praćenje svih dostupnih informacija i iskustava steći empirijska osnova za moguće promjene u kurikulumima tih odgojno-obrazovnih područja i nastavnih predmeta.

Školski predmeti Priroda i društvo te Priroda su unutar Eksperimentalnog programa predloženi za provedbu tako da se sistematiziraju i formiraju kroz dva školska predmeta nazvana Prirodoslovlje te Društvo i zajednica. Cjelodnevna osnovna škola treba voditi jasnom i izraženijem integriranju odgojno-obrazovnih aktivnosti unutar i između pojedinih odgojno-obrazovnih područja. Također, jasna su očekivanja o značajno većoj integraciji međupredmetnih tema. Nova organizacija nastavnih predmeta unutar odgojno-obrazovnog područja prirodoslovlja i društveno-humanističkog odgojno-obrazovnog područja treba pridonijeti većoj, snažnijoj i kvalitetnoj integraciji odgojno-obrazovnih ishoda unutar prirodoslovlja i društveno-humanističkog odgojno-obrazovnog područja, kroz razrednu i kroz predmetnu nastavu, kao i kroz ukupnu osnovnu školu.

Tu je dodatni naglasak na znatno većoj integraciji aktivnosti unutar razredne i predmetne nastave, što je jedan od preduvjeta uspješne tranzicije učenika iz razrednog ciklusa u predmetni. Stoga su u eksperimentalnoj provedbi vrlo jasno izložena očekivanja o znatno većoj integraciji tih područja između ciklusa razredne nastave i predmetne nastave. Dodavanjem dodatnog nastavnog sata, koji je posvećen prirodoslovlju, unutar Eksperimentalnog programa se dodatno naglašava prirodoslovno odgojno-obrazovno područje i prirodoslovna pismenost učenika te se učiteljima i učenicima pruža više vremena za dosezanje očekivanih odgojno-obrazovnih ishoda. Kada je riječ o području prirodoslovlja, unutar Eksperimentalnog programa su izložena i jasna očekivanja da će zajednički nastavni predmet kroz veći dio osnovne škole biti dobar okvir za kasnije uspješnije dosezanje i integriranje postavljenih odgojno-obrazovnih ishoda u okviru predmetne nastave u pojedinim znanstvenim poljima prirodoslovlja.

Kada je riječ o Eksperimentalnom programu unutar društveno-humanističkog nastavnog područja, iznose se jasna očekivanja koja su izložena u području prirodoslovlja. Očekuje se veća integracija razrednog i predmetnog ciklusa te znatno veća integracija društveno-humanističkog odgojno-obrazovnog područja i međupredmetnih tema. Brojne međupredmetne teme koje postoje u Nastavnom planu za osnovnu školu i za koje postoje izrađeni kurikulumi kroz nastavni će predmet Društvo i zajednica biti snažnije artikulirani, a njihova odgojno-obrazovna očekivanja ostvarena. Tome će svakako pridonijeti i nova tjedna satnica nastavnog predmeta Geografija, kojem je u predmetnoj razini povećana satnica, a koji svojim odgojno-obrazovnim ishodima većim dijelom pripada društveno-humanističkom, ali i odgojno-obrazovnom području prirodoslovlja.

U Eksperimentalnom se programu osobita očekivanja postavljaju pred razrednu nastavu, što će u znatnoj mjeri biti operativno iskazano kroz Smjernice za organizaciju i provedbu Programa A2. Učitelji razredne nastave imaju punu slobodu organizacije tjednog rasporeda kroz koji će ostvariti načela integracije odgojno-obrazovnih sadržaja i aktivnosti kako unutar odgojno-obrazovnih područja tako i između njih. Za to će im kao učinkovito metodičko sredstvo poslužiti i sve predviđene aktivnosti Programa A2 potpore i obogaćivanja, koje su usmjerene na odgojno-obrazovna područja i pismenosti učenika. Upravo taj pristup naglašava pomak u fokusu aktivnosti s pojedinih nastavnih predmeta na odgojno-obrazovna područja.

Praćenjem i evaluacijom unutar eksperimentalne provedbe prikupit će se empirijske spoznaje o stupnju ostvarenja tih očekivanja. Zajedno s paralelnim aktivnostima modernizacije i programskom prilagođavanja kurikulumu ranog predškolskog odgoja i obrazovanja, oni trebaju voditi novim reformskim aktivnostima unutar sustava obaveznog odgoja i obrazovanja, kojim bi se u ciklusu razredne nastave primarno naglasila odgojno-obrazovna područja kao jedini nominalni i formalni okvir za izvedbu odgojno-obrazovnog rada.

Eksperimentalni program predviđa više školskog vremena i nastavnih sati za redovitu nastavu unutar umjetničkog područja. Jasno su izložena očekivanja o potrebi što kvalitetnijeg odgoja i obrazovanja svih učenika u ranijoj životnoj dobi u umjetničkom području. To područje pruža

učenicima brojne važne vještine i znanja te iznimno važnu odgojnu sastavnicu osnovne škole kao stvarno područje formiranja i razvoja kreativnih kapaciteta svih učenika, koji su praćeni formiranjem brojnih poželjnih stavova kao osnove uspješnosti u kasnijim obrazovnim razinama, ali i u životu. Kada je riječ o razrednom ciklusu, Eksperimentalni program iznosi jasna očekivanja da učitelji razredne nastave, gdje god je to moguće, integriraju nastavu likovnog i glazbenog odgoja i provedu je kao nastavu unutar umjetničkog područja, na primjer, u obliku blok-sati. Otvorena je i dopuštena mogućnost u školskom rasporedu iskazivati nastavu likovnog i glazbenog odgoja kao nastavu u umjetničkom području, a metodička su očekivanja da se izvodi kao kombinacija nastave likovnog i glazbenog gdje god to učitelji razredne nastave procijene da je potrebno. Učitelji razredne nastave u sklopu Eksperimentalnog programa imaju izraženu fleksibilnost i slobodu u organizaciji i drugim aspektima nastave u umjetničkom području u ukupnoj predviđenoj tjednoj satnici od tri nastavna sata.

Povećana je i obavezna satnica tjelesnog i zdravstvenog odgoja učenika. Unutar Eksperimentalnog programa testirat će se organizacija odgojno-obrazovnog rada u kojem je nositelj odgojno-obrazovnih aktivnosti u nastavnom predmetu predmetni učitelj, a ne učitelj razredne nastave. Tek će se provedbom Eksperimentalnog programa i sagledavanjem svih ishoda i stupnja doseganja očekivanja moći donijeti odluka o mogućoj implementaciji te odluke i takvog načina izvođenja ovog nastavnog predmeta u sustav obaveznog odgoja i obrazovanja. Kroz model cjelodnevne škole pitanje fizičke, tjelesne i zdravstvene dobrobiti učenika naglašeno je kroz više uvedenih promjena. Poboljšanju zdravstvene i tjelesne dobrobiti učenika mora pridonijeti i novi predloženi raspored sati i odmora. U školski dan uvodi se obavezna rekreacijska stanka za sve učenike u kojoj je središnji nositelj aktivnosti učitelj razredne nastave. Važni su zahtjevi i očekivanja postavljeni u sklopu Programa A2 potpore potpomognutog i obogaćenog učenja jer se učiteljima postavljaju zahtjevi metodičkog izvođenja svih oblika podučavanja učenika kroz koje je moguće uključiti tjelesnu aktivnosti, kretanje i pokret, odnosno svih onih metodičkih oblika aktivnosti koje pridonose tjelesnom zdravlju i općoj dobrobiti učenika. Kako bi se još jasnije i snažnije naglasila usmjerenost na tjelesnu i fizičku dobrobit učenika u okviru cjelodnevne škole, postavljena su jasna očekivanja i kada je riječ o organizaciji Programa B1 izvannastavnih aktivnosti. U sklopu B1 Programa svaka škola unutar eksperimentalne provedbe mora u razrednoj nastavi najmanje 20 posto aktivnosti provesti u tjelesnom, zdravstvenom i sportskom području. U predmetnoj nastavi taj zahtjev iznosi 30 posto aktivnosti kada je riječ o aktivnostima Programa B1. Na kraju će se unutar cjelodnevne škole osigurati da svaki učenik ima najmanje jedan nastavni sat tjelesnih aktivnosti na dan u sklopu škole.

Eksperimentalni program u razrednu nastavu uvodi novi nastavni predmet – Praktične vještine – koji treba pomoći ostvarenju brojnih ciljeva. Na početku osnovne škole predmet sadrži aktivnosti primjerene dobi učenika kroz koje se potiče samostalni rad rukama i psihomotorički razvoj djece razredne dobi. Novi predmet sadržajno i kurikularno predstavlja školsko područje u kojem se razvijaju brojne vještine i kapaciteti učenika, primarno kroz radionice, praktični rad i vršnjačku suradnju unutar nastavnog predmeta, ali još više kroz integraciju s drugim nastavnim predmetima i područjima. Na kraju, novi nastavni predmet predstavlja kurikularno područje u završnim razredima razredne nastave, kojim se poboljšava kvalitetna i primjerena tranziciju za kasnije školsko područje predmetne nastave, posebice kada je riječ o STEM i tehničkom području.

Praktične vještine su nastavni predmet metodički usmjeren na koncepte učenja kroz aktivnosti, učenje kroz iskustvo, učenje po principu »uradi sam«, kreativnost i stvaralaštvo u svim aspektima, kroz pokret i kretnju, angažiranost mišićnog, koštanog i okulomotornog sustava. Novi predmet unutar razredne nastave treba značajno promijeniti onaj dio osnovne

škole koji se dominantno ogleda u pasivnom učeničkom sjedenju i sudjelovanju u nastavi. Također, metodički predstavlja skup odgojno-obrazovnih aktivnosti kojim se u razrednoj nastavi integriraju umjetničko i tehničko odgojno-obrazovno područje. Uz primarni naglasak na poboljšanje psihomotoričkog razvoja te usvajanje i razvijanje niza temeljnih životnih vještina potrebnih za uspješno funkcioniranje u brojnim okruženjima, važan je cilj predmeta razvoj estetskih, ali i drugih vještina kao što su vještine koje se odnose na cjelokupni proces osmišljavanja i izrade proizvoda, individualni rad i suradnju, donošenje odluka o izgledu, obliku, materijalima, procesu izrade, troškovima i potrebnim resursima u stvarnim situacijama.

Na početku razredne nastave Praktične vještine trebaju biti skup odgojno-obrazovnih aktivnosti kojima se ostvaruje traženi mehanizam učinkovite tranzicije između predškole i osnovne škole. Temelji se na vještinama čiji razvoj počinje u predškolskom odgoju i obrazovanju te se nastavlja u početnim razrednima osnovne škole. Predmet Praktične vještine provodi se u razrednoj nastavi te se njime, uz povećanje satnice tehničkog područja u petom i šestom razredu, iznose i jasna očekivanja o povećanju pismenosti učenika povezanoj s matematičko-tehničko-inženjerskim područjem, odnosno u širem smislu s ukupnim STEM-područjem.

Jedan od ključnih ciljeva osnovne škole je osobni i cjelovit razvoj svakog učenika. Stoga su u nastavnom planu u okviru modela rada osnovnih škola kao cjelodnevnih škola tijekom Eksperimentalnog programa napravljene i promjene u stjecanju temeljnih kompetencija današnjih učenika, budućih aktivnih građana, za sigurnu i kritičku upotrebu informacijsko-komunikacijske tehnologije. Predmet Informacijske i digitalne kompetencije, kojim se sistematizira područje, treba pružiti nužna znanja i vještine učenicima od prvog do osmog razreda osnovne škole. Dodatno, taj će predmet pridonijeti razvoju ključnih područja pismenosti učenika, osobito povezanih sa STEM-područjem. Novi školski predmet, koji se izvodi jedan nastavni sat na tjedan, organiziran je kao obavezni predmet u svim razredima osnovne škole i integriran s odgojno-obrazovnim očekivanjima postojeće međupredmetne teme (Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije) u okviru nacionalnoga kurikulumu. U eksperimentalnoj provedbi postavljaju se očekivanja da će škole unutar Programa B1 organizirati i provesti brojne izvannastavne aktivnosti kojima će se dodatno zadovoljiti potrebe i interesi dijela učenika koji žele steći dodatne kompetencije u ovom području.

Radi usklađivanja odgojno-obrazovnoga standarda za sve je učenike osnovne škole potrebno ujednačiti i opterećenje, a što je u skladu s odredbom članka 27. stavka 3. Zakona odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, koja propisuje da odgojno-obrazovni standard učenika čine obavezni i izborni predmeti. U skladu s navedenim, za one učenike koji ne upisuju konfesionalni vjeronauk uvodi se nastavni predmet Svijet i ja. Taj predmet nije *sadržajna*, nego primarno *organizacijska* alternativa vjeronauku. Predmet je usmjeren na pojedinca (učenika) koji kritički promišlja sebe i svijet. Svrha mu je biti mostom između tih dvaju svjetova – vanjskog (svijet činjenica) i unutarnjeg (svijet vrijednosti). Predmet je dominantno usmjeren na razvoj kompetencije kritičkog mišljenja učenika – kompetencije budućnosti, kompetencije 21. stoljeća, kompetencije cjeloživotnog učenja, kvalitetnog učenja i dobrog poučavanja.⁴ Uz razvoj kritičkog mišljenja, ovaj nastavni predmet omogućava i usvajanje temeljnih društvenih, etičko-moralnih znanja i vještina, kao i oblikovanje stavova koji pridonose cjelovitom i uravnoteženom razvoju učenika te njegovoj osobnoj i društvenoj odgovornosti te etičnosti djelovanja. Uvođenjem ovog predmeta, uz naglašavanje važnosti ishoda učenja orijentiranih na kritičko mišljenje u svim nastavnim predmetima, Hrvatska prati preporuke koje proizlaze iz relevantnih znanstvenih istraživanja u području kritičkog mišljenja.⁵ Vezano uz nastavni predmet Svijet i ja, unutar Eksperimentalnog programa testirat

će se različiti oblici organizacije odgojno-obrazovnog rada u kojem nositelji odgojno-obrazovnih aktivnosti mogu biti učitelji razredne nastave, učitelji predmetne nastave, ali i stručni suradnici škole po načelu dobrovoljnosti.

⁴ '4K vještine 21. stoljeća' - 4C skills' (eng. Critical Thinking, Creativity, Communication, Collaboration) su kritičko mišljenje, kreativno mišljenje, komunikacija i suradnja (kooperacija).

⁵ Istraživanja pokazuju (na primjer, Davies, 2006; Ikuenobe, 2001) da se najbolje razvijaju kompetencije kritičkog mišljenja učenika tako što se kritičko mišljenje poučava primjenom tzv. kombiniranog pristupa poučavanju (engl. mixed approach), koji podrazumijeva sljedeće: (a) da su ishodi učenja orijentirani na kritičko mišljenje sadržani u drugim nastavnim predmetima, tzv. infuzija-pristup (engl. infusion approach) i pristup uranjanja (engl. immersion approach) i (b) da se kritičko mišljenje poučava kao zaseban predmet u kojem se poučava kritičko mišljenje – njegove strategije i principi - tzv. opći pristup (engl. general approach).

Brojni europski dokumenti, odnosno preporuke, ukazuju na važnost učenja stranih jezika. U Hrvatskoj se prvi strani jezik uči od prvog razreda i obavezan je, dok je drugi strani jezik izborni te je učenicima ponuđen od četvrtog razreda. Obuhvat učenika koji pohađaju drugi strani jezik trenutačno nije na zadovoljavajućoj razini, čemu sigurno pridonose i nepovoljni infrastrukturni uvjeti u školama. Stoga je jedan od ciljeva cjelodnevne škole stvaranje pretpostavki za učenje dvaju stranih jezika. Tijekom Eksperimentalnog programa svi će učenici od četvrtog razreda učiti drugi strani jezik, a škola je ta koja će odabrati koji će jezik učenicima ponuditi.

S ciljem jasnijeg povezivanja međupredmetnih tema s predmetnim kurikulumima i odgojno-obrazovnim područjima, u sklopu Eksperimentalnog programa izradit će se i preporuke za moguće oblike realizacije međupredmetnih tema.

U Programu A1 nacionalnoga kurikulumu, promjene i prilagodbe koje se provjeravaju u okviru Eksperimentalnog programa uključuju sljedeće:

A1.1. Od prvog do osmog razreda satnica nastavnog predmeta Hrvatski jezik povećana je za 1 nastavni sat na tjedan.

A1.2. Od prvog do osmog razreda satnica nastavnog predmeta Matematika povećana je za 1 nastavni sat na tjedan.

A1.3. Od prvog do zaključno četvrtog razreda nastavni predmet Priroda i društvo razdvaja se na dva nastavna predmeta – Prirodoslovlje te Društvo i zajednica. Nastavni predmet Prirodoslovlje održava se 2 nastavna sata na tjedan, a Društvo i zajednica 1 nastavni sat na tjedan.

A1.4. U petom i šestom razredu nastavni predmet Priroda preimenuje se u nastavni predmet Prirodoslovlje, a satnica se u petom razredu povećava za 0,5 nastavnih sati na tjedan, s 1,5 nastavnih sati na 2 nastavna sata na tjedan.

A1.5. U petom razredu satnica nastavnog predmeta Geografija povećana je za 0,5 nastavnih sati na tjedan, odnosno s 1,5 nastavnih sati na 2 nastavna sata na tjedan.

A1.6. U četvrtom razredu satnica nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura povećava se za 1 nastavni sat na tjedan.

A1.7. Od prvog do zaključno četvrtog razreda uvodi se predmet Praktične vještine u trajanju od 1 nastavnog sata na tjedan.

A1.8. Od prvog do zaključno četvrtog razreda satnica nastavnog predmeta Likovna kultura povećava se za 0,5 nastavnih sati na tjedan.

A1.9. Od prvog do zaključno četvrtog razreda satnica nastavnog predmeta Glazbena kultura povećava se za 0,5 nastavnih sati na tjedan.

A1.10. Od prvog do zaključno osmog razreda uvodi se obavezni nastavni predmet Informacijske i digitalne kompetencije u trajanju od 1 nastavnog sata na tjedan.

A1.11. U petom i šestom razredu satnica nastavnog predmeta Tehnička kultura povećana je za 1 nastavni sat na tjedan.

A1.12. Od prvog do osmog razreda uvodi se nastavni predmet Svijet i ja kao alternativa konfesionalnom vjeronauku.

A1.13. Od četvrtog do osmog razreda drugim stranim jezikom kao izbornim predmetom bit će obuhvaćeni svi učenici.

U okviru eksperimentalne provedbe modela cjelodnevne škole nacionalna kurikulumska struktura (NOK, predmetni kurikulumi i kurikulumi međupredmetnih tema) osnova je za organizaciju i provedbu odgojno-obrazovnog rada. Kroz formalne odluke i administrativne prilagodbe, u eksperimentalnom programu koristit će se izmijenjeni nastavni plan kao eksperimentalni te će se provoditi s predviđenim promjenama i prilagodbama. Svi elementi i opisana očekivanja vezana uz Program A1 koji se iznose u tekstu Eksperimentalnog programa učiteljima i školama postavljaju zahtjev za organizaciju i izvedbu tijekom Eksperimentalnog programa.

U strukturi Nastavnog plana unutar Eksperimentalnog programa »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja« napravljene su promjene prikazane u sljedećoj Tablici.

Nastavni plan za provedbu Eksperimentalnog programa »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja«

PROGRAM A1											
ODGOJNO-OBRAZOVNO PODRUČJE	NASTAVNI PREDMET	BROJ TJEDANA	BROJ SATI NA TJEDAN PO RAZREDIMA								
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	
JEZIČNO-KOMUNIKACIJSKO	HRVATSKI JEZIK	35	6	6	6	6	6	6	6	5	5
	PRVI STRANI JEZIK	35	2	2	2	2	3	3	3	3	3
	DRUGI STRANI JEZIK (izbor)	35				2	2	2	2	2	2
MATEMATIČKO	MATEMATIKA	35	5	5	5	5	5	5	5	5	5
PRIRODOSLOVNO	PRIRODOSLOVLJE	35	2	2	2	2	2	2	2		
	BIOLOGIJA	35								2	2
	KEMIJA	35								2	2
	FIZIKA	35								2	2
DRUŠTVENO-HUMANISTIČKO	DRUŠTVO I ZAJEDNICA	35	1	1	1	1					
	GEOGRAFIJA ⁶	35					2	2	2	2	2
	POVIJEST	35					2	2	2	2	2
	VJERONAUKE/ SVIJET I JA (izbor)	35	2	2	2	2	2	2	2	2	2
UMJETNIČKO	LIKOVNA KULTURA	35	1,5	1,5	1,5	1,5	1	1	1	1	1
	GLAZBENA KULTURA	35	1,5	1,5	1,5	1,5	1	1	1	1	1
TJELESNO I ZDRAVSTVENO	TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA	35	3	3	3	3	2	2	2	2	

TEHNIČKO I INFORMATIČKO	PRAKTIČNE VJEŠTINE	35	1	1	1	1				
	TEHNIČKA KULTURA	35					2	2	1	1
	INFORMACIJSKE I DIGITALNE KOMPETENCIJE	35	1	1	1	1	1	1	1	1
MEĐUPREDMETNE TEME⁷										
SVA ODGOJNO-OBRAZOVNA PODRUČJA	OSOBNI I SOCIJALNI RAZVOJ	35								
	GRAĐANSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE									
	ZDRAVLJE									
	ODRŽIVI RAZVOJ									
	UČITI KAKO UČITI									
	PODUZETNIŠTVO									
	UPORABA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE									
PROGRAM A2										
	OBlici RADA I ODGOJNO-OBRAZOVNA PODRUČJA/PISMENOSTI	BROJ TJEDANA	BROJ SATI I UDIO VREMENA PO RAZREDIMA							
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
POTPORA, POTPOMOGLUTO I OBOGAĆENO UČENJE		35	9	9	9	9	8	8	8	8
	SVI UČENICI		7	7	7	7	6	6	6	6
	DIO UČENIKA		2	2	2	2	2	2	2	2
	Sat razrednika	35	1	1	1	1	1	1	1	1
	Jezična i čitalačka pismenost	35								
	Matematička pismenost	35	75%	75%	75%	75%	75%	75%	75%	75%
	Prirodoslovna pismenost	35								
	Područna fleksibilnost	35	25%	25%	25%	25%	25%	25%	25%	25%

⁶ Geografija pripada dijelom prirodoslovnom odgojno-obrazovnom području

⁷ Kurikulumi međupredmetnih tema izvode se međupredmetno u okviru svih nastavnih predmeta i sata razrednog odjela. Realizacija odgojno-obrazovnih očekivanja svih međupredmetnih tema obavezna je u svim razredima, a za to se koriste sati planirani za pojedine nastavne predmete i sat razrednog odjela.

Predmetni kurikulumi i kurikulumi međupredmetnih tema za provedbu Eksperimentalnog programa »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja«

Nastavni predmeti koji se izvode kroz povećanu tjednu satnicu izvode se prema kurikulumima objavljenima u *Narodnim novinama* tako što se postojeći odgojno-obrazovni ishodi vezani uz osnovnu školu dosežu u novom raspoloživom vremenu.

1. Hrvatski jezik

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

2. Matematika

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Matematika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

3. Likovna kultura

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Likovna kultura za osnovne škole i Likovna umjetnost za gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

4. Glazbena kultura

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

5. Tjelesna i zdravstvena kultura

[Odluku o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Tjelesna i zdravstvena kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

6. Tehnička kultura

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Tehnička kultura za osnovne škole u Republici Hrvatskoj](#)

7. Geografija

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Geografija za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

Nastavni predmeti u kojima nije došlo do povećane tjedne satnice izvode se prema kurikulumima objavljenima u *Narodnim novinama*.

8. Biologija

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Biologija za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

9. Kemija

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Kemija za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

10. Fizika

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Fizika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

11. Povijest

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Povijest za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

12. Engleski jezik

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Engleski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

13. Francuski jezik

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Francuski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

14. Njemački jezik

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Njemački jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

15. Talijanski jezik

[Odluku o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Talijanski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

16. Španjolski jezik

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Španjolski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

17. Katolički vjeronauk

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

18. Pravoslavni vjeronauk

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Pravoslavni vjeronauk za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

19. Islamski vjeronauk

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Islamski vjeronauk za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

Novi nastavni predmeti za koje će se koristiti novi kurikulumi te pripadajući odgojno-obrazovni ishodi čije će se uvođenje odvijati postupno.

20. Društvo i zajednica

Eksperimentalni kurikulum za nastavni predmet Društvo i zajednica

21. Prirodoslovlje

Eksperimentalni kurikulum za nastavni predmet Prirodoslovlje

22. Informacijske i digitalne kompetencije

Eksperimentalni kurikulum za nastavni predmet Informacijske i digitalne kompetencije

23. Praktične vještine

Eksperimentalni kurikulum za nastavni predmet Praktične vještine

Novi nastavni predmet za koji će se koristiti novi kurikulumi te pripadajući odgojno-obrazovni ishodi, a koji će se u prvoj godini eksperimenta uvesti frontalno u sve razrede.

24. Svijet i ja

Eksperimentalni kurikulum za nastavni predmet Svijet i ja

Nastavni predmeti koji se, vezano uz postupnu, odnosno punu primjenu eksperimentalnih kurikuluma novih nastavnih predmeta, izvode prema kurikuluma objavljenim u *Narodnim novinama*.

25. Priroda i društvo

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Priroda i društvo za osnovne škole u Republici Hrvatskoj](#)

26. Priroda

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Priroda za osnovne škole u Republici Hrvatskoj](#)

27. Informatika

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Informatika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

U eksperimentalnim školama koje izvode posebne programe klasičnih jezika nastava se izvodi prema kurikuluma objavljenima u *Narodnim novinama*.

28. Latinski jezik

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Latinski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

29. Grčki jezik

[Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Grčki jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj](#)

Međupredmetne se teme izvode prema kurikuluma objavljenima u *Narodnim novinama*, a u sklopu Eksperimentalnog programa radi njihova jasnijeg povezivanja s predmetnim kurikuluma izradit će se preporuke za njihovu realizaciju.

30. Međupredmetna tema Osobni i socijalni razvoj

[Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj](#)

31. Međupredmetna tema Zdravlje

[Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Zdravlje za osnovne škole i srednje škole u Republici Hrvatskoj](#)

32. Međupredmetna tema Građanski odgoj i obrazovanje

[Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj](#)

33. Međupredmetna tema Održivi razvoj

[Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Održivi razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj](#)

34. Međupredmetna tema Poduzetništvo

[Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Poduzetništvo za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj](#)

35. Međupredmetna tema Učiti kako učiti

[Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj](#)

36. Međupredmetna tema Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije

[Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj](#)

A2 – Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja

Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2) u eksperimentalnom programu cjelodnevne škole čini (uz redovitu nastavu koja suštinski predstavlja A1-program nacionalnoga kurikuluma) obavezni dio neposrednog odgojno-obrazovnog rada škole. Program A2 provodi se u svih osam razreda osnovne škole i u njemu obavezno sudjeluju svi učenici. Osmišljen je i strukturiran s ciljem da se samostalnom i zajedničkom učenju učenika pruži konkretna, prilagođena i učinkovita potpora, odnosno obogaćivanje od učitelja i stručnih suradnika. U dodatnom raspoloživom vremenu učenicima i učiteljima daju se stvarne mogućnosti i dopunskog i dodatnog rada koji će voditi boljem i kvalitetnijem dosezanju postavljenih ishoda učenja. U predloženom modelu rada unutar škole se otvaraju znatno veće mogućnosti odgojno-obrazovnog rada prilagođenog sposobnostima, mogućnostima i potrebama učenika. Aktivnosti unutar programa u središtu imaju učenje pojedinačnog učenika, skupine učenika, kao i svih učenika. Obaveznim vremenom i sudjelovanjem svih učenika cilj je programa svim učenicima omogućiti dodatno učenje i postizanje zadanih odgojno-obrazovnih ciljeva (podrška i potpomaganje), odnosno obogatiti aktivnosti učenja svih učenika u sklopu redovite nastave, osobito pojedinih skupina učenika u skladu s njihovim potrebama i mogućnostima (obogaćivanje) u smjeru dosizanja viših razina ishoda učenja. Aktivnosti Programa A2 metodički se temelje na diferencijaciji nastave i učenja kroz brojne oblike i metode.

Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2) ne uvodi nove odgojno-obrazovne ishode u odnosu na postojeće (iskazane u A1 programu redovite nastave). Kroz Eksperimentalni se program svi dosadašnji poznati oblici neposrednog odgojno-obrazovnog rada (npr. dopunska i dodatna nastava te dio izvannastavnih aktivnosti) sistematiziraju, međusobno usklađuju, metodički i sadržajno proširuju i moderniziraju te opsegom i obuhvatom šire na sve učenike. Time će se postići jasan cilj da potpora svim učenicima predstavlja suštinu učinkovitog, prepoznatljivog i modernog odgojno-obrazovnog programa osnovne škole A2, koji pomaže boljem učenju svih učenika u osnovnim školama u Republici Hrvatskoj. Brojnim drugim elementima aktivnosti u sklopu Programa A2 bit će praćene, sagledane i vrednovane kroz eksperimentalni program i kao značajan oblik modernizacije osnovnih škola kao dijela odgojno-obrazovnog sustava. Tu će se sagledati i u kojoj mjeri Program A2 odgovara na očekivanja prema kojima učiteljima i stručnim suradnicima pruža znatno veću autonomiju i fleksibilnost korištenja odgojno-obrazovnih oblika rada s različitim skupinama učenika te im omogućava primjenu inovativnih metoda rada kojima se povećava motivacija i uključenost učenika.

Konceptualno, Program A2 nije dominantno izravno usmjeren na pojedine nastavne predmete, nego primarno na pojedina odgojno-obrazovna područja, odnosno pismenost učenika. I time se stavlja naglasak na poboljšanje skupine znanja i vještina u osnovi važnih oblika pismenosti – jezične i čitalačke, matematičke i prirodoslovne pismenosti te integracije svih oblika pismenosti. Unutar Eksperimentalnog programa se kao jedan od ishoda sagledava i u kojoj mjeri cjelodnevna osnovna škola povećava mogućnosti učenika u korištenju i primjeni znanja i vještina ključnih predmetnih područja. Da bi se to ostvarilo, postavljena su i vrlo jasna očekivanja o potrebnoj strukturi Programa A2.

Važan cilj Programa A2 ogleda se i u razvoju samostalnosti učenika te njihovu osnaživanju u ispunjavanju postavljenih zadataka, što se očituje i kroz razvoj učinkovitih radnih navika i stavova povezanih s radom te usmjerenost učenika na cjeloživotno učenje. Osmišljavanjem, zadavanjem i potporom u aktivnostima koje pred učenika postavljaju zahtjeve samostalnog rada, učenici će i kroz razrednu i kroz predmetnu nastavu imati priliku razviti važne vještine, stavove i pristupe radu koji predstavljaju osnovu uspješnosti unutar obrazovnog sustava, ali i kasnije u svijetu rada. Samostalni rad učenika, uz učiteljsku potporu kroz objašnjenja, dodatne mogućnosti ponavljanja, uz formativno vrijedne učiteljske povratne informacije, mora pridonijeti razvoju važnih vještina i stavova povezanih s učenjem. Samostalni i individualni rad učenika praćen drugim oblicima rada u parovima, zajedničkim radom te provođenjem istraživanja manjeg opsega, pisanjem i izlaganjem izvješća, kao i komplementarnim oblicima rada primjerenim pojedinim odgojno-obrazovnim područjima, pridonijet će razvoju složenijih vještina. Učiteljska potpora, kritički osvrti i informacije o očekivanim smjerovima poboljšanja i razvoja učenicima predstavljaju neposredan, jasan i vrlo kvalitetan skup uporabljivih informacija za učenje i razvoj.

U Eksperimentalnom programu cjelodnevnne škole postavlja se više zahtjeva vezanih uz organizacijske aspekte Programa A2. Postavljen je opći vremenski okvir u sklopu kojega aktivnosti Programa A2 slijede redovitu nastavu (Program A1). No, u eksperimentalnoj provedbi su dopuštene i sve drugačije vremenske organizacije školskog dana i školskog tjedna, koje mogu uključivati različite oblike izmjene A1 i A2 programa. To će primarno ovisiti o organizacijskim posebnostima i radu pojedinih škola, koje programiraju svoj rada kojim uvažavaju specifičnosti, potrebe i mogućnosti. Potrebno je, međutim, jasno naglasiti da zamjena aktivnosti programa A1 i A2 u dnevnom ili tjednom školskom rasporedu s aktivnostima programa izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti (B1, B2) u okviru Eksperimentalnog programa nije dopuštena.

Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja A2 provodi se kroz razrednu i predmetnu razinu cjelodnevnne osnovne škole. Aktivnosti učenika unutar tog programa ne ocjenjuju se, nego se koriste svi dostupni oblici formativnog vrednovanja učenika. U nastavku su prikazane detaljne informacije o Programu A2 u razrednoj i predmetnoj nastavi.

Razredna nastava

U *razrednoj nastavi* Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja A2 obuhvaća ukupno 9 tjednih nastavnih sati. Od 9 nastavnih sati, 1 nastavni sat odnosi se na »sat razrednika«, odnosno na sve aktivnosti koje se tiču rada razrednog odjela, dinamike i procesa učeničkog, razrednog i školskog života unutar razrednog odjela. Nastavni sat razrednika raspoloživ je i za rad na pojedinim međupredmetnim temama i sadržajima, koje je odgojno-obrazovno optimalno obuhvatiti satom razrednog odjela unutar tog programa.

Od 8 nastavnih sati izravno usmjerenih na potporu, potpomognuto i obogaćeno učenje vezano uz ishode nacionalnog kurikuluma, 6 nastavnih sati na tjedan obavezno je za sve učenike, a 2 su nastavna sata izborna.

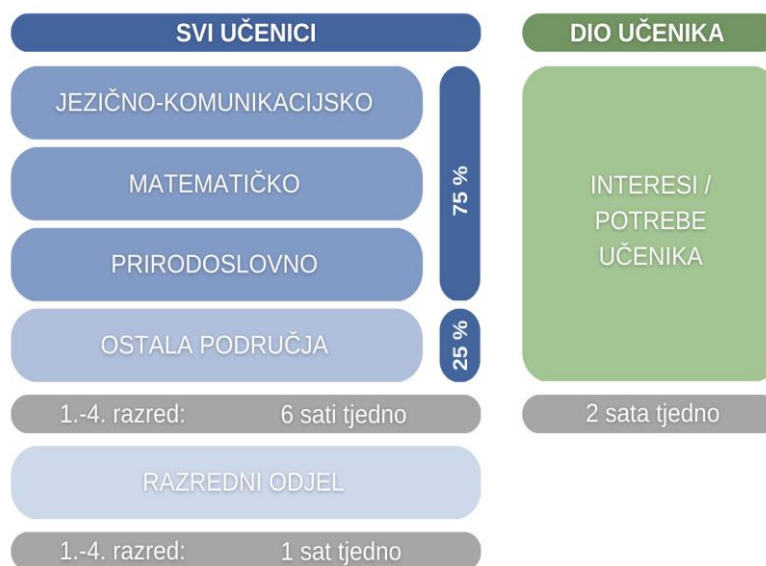
Dva izborna nastavna sata na tjedan predstavljaju osiguran resurs školama da zadovolje interese i potrebe učenika i roditelja. Provode se na razini razreda, a ne razrednog odjela, na načelu dobrovoljnosti, pri čemu je moguća organizacija izbornih sati ako najmanje 8 učenika iskaže interes za sudjelovanje. U većim školama za učenike koji sudjeluju u 2 izborna A2-sata formiraju se skupine iz više razrednih odjela jednog razreda te se u izvedbu izbornih sati Programa A2 uključuju učitelji razredne nastave. U školama u kojima na razini razreda ne postoji interes i potreba, dva dodatna sata A2-potpore i obogaćivanja ne izvode se. U takvim školama ukupno trajanje Programa A2 u razrednoj nastavi iznosi 6 nastavnih sati na tjedan

(plus 1 nastavni sat razrednika). U operativnim smjernicama vezanim uz organizaciju i provedbu Programa A2 pružene su dodatne organizacijske i provedbene informacije.

Šest obaveznih sati Programa A2 u kojem sudjeluju svi učenici izvodi se na razini razrednog odjela. U provedbenom dijelu Programa moguće su aktivnosti koje uključuju kombiniranje učenika istog razreda iz više razrednih odjela nekog razreda u pojedine skupine učenja. Sve organizacijske informacije pružene su u operativnim smjernicama vezanim uz Program A2.

Važno obilježje Programa A2 je to da je šest obaveznih sati programa strukturirano vremenski i po odgojno-obrazovnim područjima odnosno pismenostima. To je zajednički zahtjev koji se postavlja svim školama unutar Eksperimentalnog programa. Od 6 nastavnih sati Programa A2 ukupno se 75 posto ukupnog obaveznog tjednog vremena (ili 4,5 nastavna sata u razrednoj nastavi) mora odnositi na jezično-čitalačku, matematičku i prirodoslovnu pismenost učenika. Vremenski ne može biti manje od toga, ali može, ako škola odluči, biti dulje, najviše ukupno 6 nastavnih sati na tjedan, koliko i iznosi ukupno obavezno trajanje Programa A2 za sve učenike. U razrednoj su nastavi jasna očekivanja kako će u većini škola od 6 obaveznih sati na tjedan 75 posto vremena obaveznog Programa A2 (4,5 nastavna sata na tjedan) biti usmjereno na tri pismenosti, dok će preostalih 25 posto vremena (1,5 nastavni sat na tjedan) biti posvećeno ostalim odgojno-obrazovnim područjima i pismenostima.

U 6 obaveznih sati Programa A2 75 posto aktivnosti (4,5 nastavnih sati tjedno) organizira i izvodi učitelj razredne nastave razrednog odjela, dok 25 posto aktivnosti (1,5 nastavni sat na tjedan) provode drugi učitelji koji izvode predmetnu nastavu konkretnog razrednog odjela. Struktura Programa A2 u razrednoj nastavi prikazana je na Slici 1.

Slika 1.

Struktura Programa potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja u razrednoj nastavi A2

Kada je riječ o Programu A2, škole nemaju mogućnost mijenjati postavljenu strukturu odgojno-obrazovnih područja, kao ni mijenjati ukupno raspoređeno vrijeme za pojedina područja i pismenosti. Štoviše, postavljeni su dodatni zahtjevi kako bi se osigurali ukupni ciljevi cjelodnevnne škole. Oni glase – unutar Programa A2 od 75 posto ukupnog vremena tog programa (4,5 nastavnih sati na tjedan) mora se osigurati najmanje 20 posto odgojno-obrazovnih aktivnosti učeničkog učenja za svako pojedinačno odgojno-obrazovno područje, odnosno pismenost. Tih 20 posto zajamčenog vremena za svako područje u slučaju tri pismenosti čini ukupno 60 posto od 4,5 nastavnih sati na tjedan. Preostalih 15 posto vremena od ukupnog 75 posto vremena posvećenog trima odgojno-obrazovnim područjima učitelji i škole koriste da bi odgovorili na potrebe učenika u ova tri područja. Mogu ga usmjeriti

ravnomjerno na svako od tri područja, samo na dva područja ili samo na jedno. Sve organizacijske informacije pružene su u operativnim smjernicama vezanim uz Program A2.

Škole koje organiziraju i provedu 75 posto vremena od 6 nastavnih sati Programa A2, koje je usmjereno na tri područja pismenosti, preostalih 25 posto vremena (1,5 nastavnih sati na tjedan) organiziraju i provode na druga područja pismenosti obuhvaćena razrednom nastavom.

U svim drugim aspektima Programa A2 učitelji i škole imaju veliki prostor za autonoman i kreativan odgojno-obrazovni rad, ali samo u mjeri u kojoj se ostvaruju temeljni ciljevi Programa A2 i temeljni ciljevi cjelodnevne škole. Kroz sve aktivnosti vode se temeljnim načelom da su u središtu aktivnosti tog programa stvarne potrebe učenika te se Program A2 u cjelodnevnu školu uvodi s namjerom da se učiteljima i školama pruži fleksibilan instrument i autonomija u odgovaranju na učeničke potrebe, specifičnosti i sposobnosti. U svladavanju svih organizacijskih i metodičkih izazova školama i učiteljima pomoći će smjernice i priručnik vezan uz Program A2 cjelodnevne škole.

Organizacija i provedba Programa A2 unutar eksperimentalne provedbe, školama i učiteljima pruža dodatne oblike fleksibilnosti kroz mogućnost tjednog, odnosno godišnjeg planiranja aktivnosti programa. Izlažu se jasna očekivanja da organizacija i provedba Programa A2 neće slijediti fiksnu (linearnu) tjednu i/ili dnevnu satnicu posvećenu pojedinim odgojno-obrazovnim područjima i pismenostima. Škole mogu koristiti sve mehanizme horizontalne fleksibilnosti te organizirati i provesti Program A2 u školi. Ovisno o dinamici nastavnog procesa u redovitoj nastavi, napretku i potrebama učenika, učitelji i škole mogu u nekom trenutku (tjednu) veći broj sati učenja u okviru Programa A2 posvetiti jednom odgojno-obrazovnom području, dok će sati učenja u drugom području biti zadovoljeni u nekom drugom tjednu. U ukupno 35 nastavnih tjedana moraju organizirati 210 nastavnih sati Programa A2 za svakog učenika, što podrazumijeva da na tjedan moraju osigurati 6 obaveznih sati potpore i obogaćivanja. U ukupnom broju od 210 sati Programa A2 moraju osigurati 75 posto ukupnog vremena za tri pismenosti. Dok zadovoljavaju te postavljene uvjete, škole imaju autonomiju u odgovaranju na potrebe učenika u načinu na koji će na tjednoj osnovi organizirati i provesti aktivnosti Programa A2. Dodatno, ako na razini razreda minimalno osam učenika iskaže interes za dodatnu potporu i obogaćivanje, škole za te učenike organiziraju i dva izborna sata Programa A2.

Svi učitelji razredne nastave obavezno sudjeluju u aktivnostima Programa A2 u minimalnom trajanju od 4,5 nastavnih sati na tjedan. Za sudjelovanje u aktivnostima Programa A2 u eksperimentalnoj provedbi predviđeno je uvećanje osnovne plaće za učitelje razredne nastave do maksimalnog iznosa od 15 posto za A2-aktivnosti prema jasnom modelu opisanom u dijelu Eksperimentalnog programa koji se odnosi na kadrovske uvjete.

Predmetna nastava

U *predmetnoj nastavi* Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja A2 obuhvaća ukupno 8 tjednih nastavnih sati, od kojih je 6 nastavnih sati obavezno za sve učenike, a 2 sata su izborna.

Unutar 6 obaveznih nastavnih tjednih sati Programa A2, 1 nastavni sat se odnosi na » sat razrednika « , odnosno na sve aktivnosti koje se tiču rada razrednog odjela, dinamike i procese učeničkog, razrednog i školskog života unutar razrednog odjela. Po potrebi, taj je nastavni sat raspoloživ i za rad na pojedinim međupredmetnim temama i sadržajima koje je odgojno-obrazovno optimalno obuhvatiti satom razrednog odjela u sklopu Programa A2.

Od 7 nastavnih sati izravno usmjerenih na potporu, potpomognuto i obogaćeno učenje vezano uz ishode nacionalnoga kurikuluma, 5 je nastavnih sati na tjedan obavezno za sve učenike, a 2 su izborna. Dva izborna nastavna sata na tjedan osigurana su za škole kako bi zadovoljile interese i potrebe učenika i roditelja. Provode se na razini razreda, a ne razrednog odjela, na načelu dobrovoljnosti, pri čemu se izborni sati Programa A2 organiziraju ako najmanje 8 učenika pojedinog razreda iskaže interes za sudjelovanje. U većim školama za učenike koji sudjeluju u opcionalna 2 A2-sata formiraju se skupine iz više razrednih odjela jednog razreda te se u izvedbu izbornih sati Programa A2 uključuju učitelji predmetne nastave. U školama u kojima na razini razreda ne postoji interes i potreba, dva dodatna sata A2-potpore i obogaćivanja se ne izvode. U takvim školama ukupno trajanje Programa A2 u predmetnoj nastavi iznosi 5 nastavnih sati na tjedan (plus 1 nastavni sat razrednika). U operativnim smjernicama vezanim uz organizaciju i provedbu Programa A2 pružene su dodatne organizacijske i provedbene informacije. Struktura Programa A2 u predmetnoj nastavi prikazana je na Slici 2.

Slika 2 .

Struktura Programa potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja A2 u predmetnoj nastavi

Od pet obaveznih nastavnih sati na tjedan trajanja Programa A2 u kojem sudjeluju svi učenici 75 posto vremena odnosi se na tri odgojno-obrazovna područja (jezično-čitalačko, matematičko i prirodoslovno), a 25 posto na ostala odgojno-obrazovna područja zastupljena u nacionalnom kurikulumu kada je riječ o predmetnom razredu. Ako potrebe, interesi i specifičnosti učenika u specifičnim i argumentiranim okolnostima traže, škola može donijeti odluku te 25 posto vremena Programa A2 koji se odnose na ostala odgojno-obrazovna područja, sadržajno i po ciljevima, usmjeriti pretežito na podršku i obogaćivanje u sva tri, dva ili samo jednom od jezično-čitalačkog, matematičkog i prirodoslovnog odgojno-obrazovnog područja.

Škole i učitelji predmetne nastave 75 posto vremena Programa usmjerenog na tri područja provedbeno organiziraju tako da nijedno pojedinačno područje ne može biti vremenski zastupljeno s manje od 20 posto ukupnog vremena raspoloživog za sva tri područja. Didaktično-metodička organizacija tjednog raspoloživog vremena za Program A2 po područjima ne mora odražavati fiksnu (dnevnu i/ili) tjednu satnicu aktivnosti učenja unutar pojedinog područja (npr. utvrđenu raspodjelu po jedan sat za neko područje tjedno koja se iz tjedan u tjedan ponavlja) koja je fiksirana kroz nastavnu godinu. Školama se pruža mogućnost

organizirati potporu i obogaćivanje na način koji u najvećoj mjeri odgovara potrebama učenika. Jedan od primjera je određivanje ukupnoga godišnjeg broja sati (175 nastavnih sati), utvrđivanje vremena koje se odnosi na pojedina područja te izvedbu potpore kroz nastavnu godinu kroz različite tjedne vremenske rasporede koji se odnose na pojedina područja. U organizaciji Programa A2 škole se moraju pridržavati zahtjeva o postavljenom ukupnom tjednom broju nastavnih sati potpore i obogaćivanja, koji ne mogu smanjivati ili povećavati, te moraju osigurati ostvarenje ukupne raspodjele sati po područjima na osnovi nastavne godine.

U aktivnostima Programa A2 potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja sudjeluju učitelji predmetne nastave. Postavljaju se opći zahtjevi prema kojima, kada je riječ o jezično-čitalačkom području, aktivnosti Programa A2 izvode predmetni učitelji hrvatskog jezika. Kada je riječ o matematičkom području, aktivnosti Programa A2 izvode predmetni učitelji matematike, a u području prirodoslovlja izvode ih učitelji fizike, kemije i biologije te novog predmeta prirodoslovlja. Škole moraju osigurati izvođenje Programa A2 u zadanom vremenu i traženoj strukturi te učiteljima u tim područjima u okviru radnih obaveza raspoređuju izvođenje odgojno-obrazovnih aktivnosti Programa A2. Kada je riječ o 25 posto vremena Programa A2 koje se odnosi na sva odgojno-obrazovna područja, sudjeluju svi drugi učitelji predmetne nastave pojedinog razreda, pri čemu se polazi od načela odgojno-obrazovnih potreba i interesa učenika. Uz predmetne učitelje, u aktivnostima Programa A2 aktivno sudjeluju stručni suradnici škole. Sve organizacijske informacije pružene su u operativnim smjernicama vezanim uz Program A2.

Kada je riječ o nastavnom području prirodoslovlja, koje je u nacionalnom kurikulumu zastupljeno s više nastavnih predmeta u predmetnoj nastavi, škole i učitelji polaze od temeljnog očekivanja da aktivnosti Programa A2 predstavljaju oblik odgojno-obrazovnog rada s jasnim očekivanjima zajedničkog planiranja aktivnosti unutar izvedbe Programa. U ostvarenju postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva koji se odnose na prirodoslovlje, potporu i obogaćivanje pružit će svi predmetni učitelji prirodoslovlja u ukupnoj godišnjoj satnici Programa A2 koja se odnosi na područje prirodoslovlja. Potrebe učenika u odgojno-obrazovnom području, odnosno pismenosti, koje se prepoznaju kroz pojedine školske predmete primarno kroz napredak učenika u cjelokupnom prirodoslovlju, učiteljima predmetne nastave prirodoslovlja primarni su cilj u osmišljavanju i provođenju najprikladnijih oblika učenja koji će voditi prema napretku njihovih učenika.

Sudjelovanje učitelja predmetne nastave u aktivnostima Programa A2 ovisi o nekoliko elemenata, uključujući potrebu sudjelovanja pojedinih učitelja. Kao što je naznačeno, unutar pojedinih odgojno-obrazovnih područja (jezično-čitalačko, matematičko, prirodoslovno), sudjelovanje učitelja je obavezno, dok je unutar drugih odgojno-obrazovnih područja ono dijelom obavezno. Škola mora organizirati i provesti Program A2 prema predviđenoj strukturi i trajanju te u skladu s tim donijeti odluku o radnim zaduženjima učitelja.

Koristeći sve prednosti koje model rada cjelodnevne škole sa sobom nosi, Program A2 mora zajedno s Programom redovite nastave (A1) i drugim oblicima odgojno-obrazovnog rada u predmetnoj nastavi unaprijediti odgoj i obrazovanje učenika u Hrvatskoj, povećati njihova postignuća te specifično povećati kvalitetu osnovnih škola u predmetnoj nastavi.

Učiteljima koji sudjeluju u aktivnostima Programa A2 bit će uvećana osnovna plaća tijekom Eksperimentalnog programa. Učiteljima koji sudjeluju u satima aktivnosti Programa A2 u eksperimentalnoj provedbi osnovne škole kao cjelodnevne škole uvećanje osnovne plaće moguće je do maksimalnog iznosa od 15 posto u odnosu na osnovnu plaću, prema jasnom modelu opisanom u dijelu Eksperimentalnog programa koji se odnosi na kadrovske uvjete.

Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2), uz usmjerenost na učenje vidljivo kroz bolje odgojno-obrazovnih ishoda, razvoj učinkovitih strategija i vještina učenja te unaprjeđenje samostalnosti u radu učenika, mora unaprijediti kvalitetu u osnovnim školama i drugim područjima. Kroz Program A2 sistematizirat će se i provesti potpora učenicima tijekom svih obrazovnih tranzicija:

- prijelaza djeteta iz dječjeg vrtića u osnovnu školu
- prijelaza učenika iz razredne nastave u predmetnu
- prijelaza učenika iz osnovnoškolskog u sustav srednjoškolskog odgoja i obrazovanja.

Program A2 obuhvaća veći broj aktivnosti koje djeci olakšavaju prijelaz i prilagodbu iz sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u osnovu školu. Brojne aktivnosti u razrednoj nastavi, koje će se provesti u sklopu Programa A2 učinkovito će unaprijediti to tranzicijsko razdoblje, olakšati prilagodbu i otkloniti potencijalne nepovoljne posljedice, koje se mogu protegnuti i na dulje razdoblje osnovne škole.

Drugo tranzicijsko razdoblje za koje se Programom osigurava potpora je prelazak iz razredne nastave u predmetnu. Program će omogućiti da se skup aktivnosti koji je započet na kraju razredne nastave nastavi na početku predmetne nastave kako bi učenici lakše svladali to tranzicijsko razdoblje.

Tranzicijsko i formativno razdoblje kraja osnovne i početka srednje škole od posebnog je interesa za aktivnosti i ukupne ciljeve Programa. Program sadrži intenzivnu potporu učenicima kroz aktivnosti obrazovnog informiranja o srednjoškolskim gimnazijskim, strukovnim i umjetničkim programima. Informiranje je praćeno aktivnostima profesionalnog usmjeravanja temeljenog na suvremenim praksama procjene i testiranja učeničkih interesa. Program će u predmetnoj nastavi uključivati dovoljan broj sati tijekom kojih će škole, učitelji i stručni suradnici kroz strukturirani rad s učenicima raditi na jačanju njihovih kapaciteta prepoznavanja vlastitih sposobnosti i interesa, koji je integriran u sustav profesionalnog usmjeravanja kojim se olakšavaju učeničke odluke o budućim obrazovnim odabirima. Kroz cjelovito informiranje učenika o ponudama obrazovnih srednjoškolskih programa u njihovom neposrednom okruženju, kao i općenito obilježjima pojedinih programa, Programom će se ostvariti potpora u učinkovitom profesionalnom usmjeravanju.

Ciljane aktivnosti usmjerene na tranzicijska razdoblja predstavljaju jasan oblik potpore kojim se unaprjeđuje psihosocijalna dobrobit i kvaliteta života učenika. Tranzicijska obrazovna razdoblja pred različite skupine učenika postavljaju različite izazove, iskustva, zadatke i prilagodbe te će Program sustavnom podrškom i pripremom svih učenika za novo okruženje značajno unaprijediti kvalitetu odgojno-obrazovnog sustava. Središnja ideja Programa A2 kao skupa aktivnosti usmjerenih na zadovoljenje individualnih potreba učenika time će se ostvariti na najbolji način. U specifičnom razdoblju prelaska u srednju školu Program će na razini obrazovnog sustava značajno pridonijeti većoj harmonizaciji sustava osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja povećavajući njihovu opću učinkovitost. Kroz provedbu Eksperimentalnog programa provjerit će se vrijednost aktivnosti predviđenih Programom A2. Ukupne aktivnosti Programa A2 vodit će i jasnoj sistematizaciji rada učitelja, stručnih suradnika, škola kao i cjelokupnog odgojno-obrazovnog sustava kada je riječ o darovitim učenicima. Na razrednoj i školskoj razini aktivnosti će se ostvariti u značajnoj mjeri kroz metodičke oblike obogaćivanja odgojno-obrazovnog rada, dok će na razini sustava Program A2 predstavljati značajan mehanizam i instrument u provedbi svih nacionalnih politika i smjernica koje se odnose na rad s darovitim.

B1 – Program izvannastavnih aktivnosti kao dio školskoga kurikuluma

Program izvannastavnih aktivnosti (B1) sastavni je dio školskoga kurikuluma unutar Eksperimentalnog programa. Organizira se i izvodi u funkciji nacionalnoga kurikuluma kroz

zadovoljenje potreba i interesa učenika, kao i kroz prilagodbu odgojno-obrazovnog rada pojedinim odgojno-obrazovnim skupinama učenika.

Sudjelovanje učenika i učitelja u Programu izvannastavnih aktivnosti izborno je, ne uključuje vrednovanje i ocjenjivanje, a za učenike je besplatno. Sudjelovanje učitelja i drugih zaposlenika škole u programu izvannastavnih aktivnosti nije radna obaveza, izborno je, te za učitelje koji sudjeluju u Programu B1 predstavlja oblik radnih zaduženja koja se dodatno plaćaju, povrh osnovne plaće.

Odgovornost za organizaciju i provedbu B1-aktivnosti imaju škole, pri čemu aktivno surađuju s drugim školama i svojim osnivačima. Kroz osmišljen sustav financiranja Nositelj Eksperimentalnog programa podupire škole i osnivače u provedbi izvannastavnih aktivnosti. Školski obrazovni program u dijelu koji se tiče izvannastavnih aktivnosti (B1) ne može tematski, metodički ni vremenski u strukturi školske godine, školskog tjedna i školskog dana biti zamjena ni za jedan dio nacionalnoga obrazovnog programa (A1, A2), nego je primarno njegova dopuna. U okviru modela rada škola kao cjelodnevnih škola u većoj će se mjeri u organizaciji i provođenju pojedinačnih odgojno-obrazovnih programa, projekata i aktivnosti kao oblika izvannastavnih aktivnosti stavljati naglasak na osiguravanje jasne poveznice s nacionalnim obrazovnim programom, posebice onim vezanim uz društveno-humanističko, umjetničko te tjelesno, zdravstveno i sportsko područje s ciljem razvoja humane i cjelovite osobe.

Da bi se osigurala važna usmjerenost B1-programa na tjelesnu, zdravstvenu i fizičku dobrobit učenika, najmanje 20 posto aktivnosti u razrednoj, odnosno 30 posto aktivnosti u predmetnoj nastavi (od minimalnih obaveznih 10 tjednih sati Programa B1) mora biti provedeno u tim područjima. To treba jasno voditi prema osiguranju minimalno 1 nastavnog sata na dan raspoloživog svim učenicima za tjelesne, fizičke i sportske aktivnosti.

Aktivnosti unutar B1-programa moguće je izvoditi kontinuirano tijekom školske godine, u dnevnoj satnici nakon odgojno-obrazovnih aktivnosti programa nacionalnoga kurikulumu i programa potpore, kao i nakon završetka nastavnih tjedana posvećenih nacionalnom obrazovnom programu. Škole također mogu kombinirati i nadopunjavati ta dva tipa vremenskih rasporeda. Program se u pravilu izvodi u školi, odnosno kao kombinacija aktivnosti unutar prostorija školskog i neposrednog izvanškolskog okruženja, ili u drugim prostorima prilagođenima za njegovu izvedbu. Program izvannastavnih aktivnosti u školskom okruženju moguće je kombinirati i s organizacijskim oblicima kao što su učenička ljetna škola, učenički kamp, odlazak u kazalište i posjet izložbama.

Središnje obrazovne ustanove propisuju minimalne standarde za organizaciju i provedbu izvannastavnih aktivnosti kao dijela školskog obrazovnog programa, indikatore praćenja kvalitete i učinkovitosti te daju dopusnicu pojedinačnim programima glede kvalitete, općih odgojno-obrazovnih ciljeva te njegove usklađenosti s nacionalnim obrazovnim programom i načina provedbe. U okviru eksperimentalne provedbe školama će biti na raspolaganju smjernice za organizaciju i provedbu Programa B1.

B2 – Program izvanškolskih aktivnosti

Program izvanškolskih aktivnosti (B2) dio je školskoga kurikulumu koji se organizira i ostvaruje kroz suradnju škola, osnivača škola i drugih nositelja odgojno-obrazovnih aktivnosti. Sva odgovornost u svim aspektima programa leži primarno na organizatorima ovih oblika odgojno-obrazovnih aktivnosti dok škole u programu sudjeluju na ugovornoj osnovi, ovisno o svojim mogućnostima. U izvedbi programa koriste se kapaciteti školskih ustanova uz ugovor i školsku suglasnost, kao i kapaciteti nositelja programa.

Program B2 predstavlja izborni dio za učenike, a roditeljima učenika sudjelovanje njihove djece može predstavljati obavezu plaćanja. Sudjelovanje učitelja u aktivnostima Programa B2 nije predviđeno, niti je dio radnih zaduženja učitelja, u okviru postojećih školskih obaveza i ugovora o radu. Program B2 ne može tematski, metodički kao ni vremenski u strukturi školske godine, školskog tjedna i školskog dana zamijeniti, niti može doći na mjesto ukupnih aktivnosti neposrednog odgojno-obrazovnog rada (A1, A2).

Program izvanškolskih aktivnosti (B2) u cjelodnevnoj školi služi zadovoljenju brojnih potreba i interesa učenika, kao i većoj integraciji škole u neposrednu zajednicu u kojoj djeluje, ali i izgradnji veće prepoznatljivosti škole kroz aktivnosti koje pridonose modernijem i kvalitetnijem odgoju i obrazovanju učenika. U okviru tog izbornog dijela školskoga kurikulumu svoj prostor za organiziranje i provođenje programa mogu imati brojni nositelji pojedinih oblika odgojno-obrazovnog rada koji su kvalificirani i zainteresirani za osmišljavanje i provedbu aktivnosti usmjerenih na različite odgojne i obrazovne ciljeve. Svoje mjesto i ulogu mogu imati gradski uredi, službe, organizacije i tijela, gospodarstvenici, obrtnici i drugi zainteresirani akteri iz korporativnog sektora, udruge i organizacije civilnog života, udruge proizašle iz Domovinskog rada, udruge roditelja, interesne organizacije roditelja i drugih građana, znanstvene i visokoškolske ustanove koje djeluju na prostoru lokalne sredine škole, koje mogu nuditi programe usmjerene na povezivanje sa školama ili kao prostor za razvoj vlastitih studenata i zaposlenika, umjetničke i sportske škole i organizacije, koje time mogu realizirati vlastite programe, kao i brojni drugi zainteresirani akteri.

Očekivano će taj dio ukupnog programa koji se povezuje s radom škola kao cjelodnevni škola pomoći u osmišljavanju, organizaciji i provedbi većeg broja programa usmjerenih na sportski, tjelesni, umjetnički i kreativni razvoj, kroz konkretne programe usmjerene na razvoj umjetničkih kompetencija djece, programe usmjerene na razvoj digitalnih kompetencija, informatičkih, kompetencija povezanih s uporabom novih tehnologija, programi usmjereni na razvoj osobnih, socijalnih, interpersonalnih vještina, programi usmjereni na zabavu, dodatne vještine ili nove tehnologije, programi usmjereni na dodatnu pomoć u učenju, razvoj kompetencija i vještina učenja, intelektualnog napretka i razvoja, programi usmjereni na razvoj kompetencija života u zajednici, odnosa prema zajednici, prirodi i ekologiji, kao i da će se ostvariti brojni drugi ciljevi, ovisno o potrebama korisnika i mogućnostima obrazovnog sustava. Također, ovaj dio programa povećat će svijest škola o pripadnosti zajednici i njihovu potrebu da u što većoj mjeri surađuju s lokalnom zajednicom u kojoj djeluju.

U organizaciji i provedbi Programa B2 propisani su minimalni standardi za organizaciju i provedbu izvanškolskih aktivnosti kao dijela školskog programa, materijalni i kadrovski uvjeti, indikatori praćenja kvalitete i učinkovitosti. Provedba Programa B2 u kontekstu i kao dijela školskoga kurikulumu moguća je nakon stručne prosudbe i dopusnice pojedinačnim izvanškolskim programima u pogledu kvalitete, općih odgojno-obrazovnih ciljeva i načina provedbe.

6. MJESTO I NAČIN IZVOĐENJA PROGRAMA

Ekperimentalni program »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja« organizira se i izvodi u dijelu osnovnih škola u Hrvatskoj koje izvode redoviti program odgoja i obrazovanja i ispunjavanju uvjete postavljene javnim pozivom te su odabrane i obuhvaćene odlukom Ministarstva znanosti i

obrazovanja o sudjelovanju u provedbi Eksperimentalnog programa. Formalni uvjeti sudjelovanja škola u organizaciji i provedbi Eksperimentalnog programa » Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja« propisani su službenim tekstom Javnog poziva, a suštinski se odnose na zadovoljenje postavljenih infrastrukturnih uvjeta potrebnih za organizaciju i provedbu Eksperimentalnog programa te uvjeta koji se odnose na geografski položaj škole, obilježja sredine u kojoj škole rade, veličine škola i obilježja rada škole.

Izvođenje Eksperimentalnog programa praćeno je svim potrebnim prilagodbama rada škola u Eksperimentalnom programu koje se odnose na:

- a) oblike programske prilagodbe neposrednog odgojno-obrazovnog rada koje uključuju harmoniziranje nacionalnoga kurikuluma u pogledu broja sati neposredne nastave i sati potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja
- b) potrebne prilagodbe koje se odnose na uvođenje duljeg, tematski bogatijeg i raznovrsnijeg školskog dana
- c) prilagodbe koje se odnose na uvođenje školskog ručka za sve učenike
- d) aktivnosti usmjerene na harmoniziranje odgojno-obrazovnog rada u školi s različitim oblicima izvannastavnog i izvanškolskog odgoja i obrazovanja kroz programe B1 i B2
- e) sistematizaciju postojećih oblika odgojno-obrazovnih oblika rada učitelja i stručnih suradnika
- f) uvođenje predviđenih dodatnih oblika plaćanja učitelja i stručnih suradnika
- g) promjene, formalne odluke i stvaranje jasnog normativnog okvira za organizaciju i provedbu aktivnosti cjelodnevne osnovne škole
- h) ostale prilagodbe usmjerene na uspješnu eksperimentalnu provedbu modela cjelodnevne osnovne škole.

U okviru Eksperimentalnog programa suštinske značajke, obilježja i način rada škola koje sudjeluju u provedbi Eksperimentalnog programa su sljedeće.

- Rad osnovnih škola kao cjelodневnih škola organizira se u svim školama uključenima u provedbu Eksperimentalnog programa kroz razrednu i predmetnu razinu.
- U cjelodnevnoj osnovnoj školi sudjeluju svi učenici uključenih osnovnih škola.
- U cjelodnevним školama ukupni odgojno-obrazovni rad provodi se kroz četiri međusobno integrirana odgojno-obrazovna programa (A1, A2, B1 i B2), koji predstavljaju okvir za sve odgojno-obrazovne aktivnosti u školskom i izvanškolskom okruženju.
- Odgojno-obrazovni programi unutar cjelodnevne škole u Eksperimentalnom programu su:
 - a) Program nacionalnog kurikuluma koji se ostvaruje primarno kroz redovitu nastavu i označava se kao Program A1
 - b) Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja koji se programira i provodi u funkciji nacionalnoga kurikuluma i označava se kao Program A2
 - c) Program izvannastavnih aktivnosti kao dio školskoga kurikuluma i označava se kao Program B1
 - d) Program izvanškolskih aktivnosti kao dio školskoga kurikuluma, koji se označava kao Program B2.
- Odgojno-obrazovni ishodi za osnovnu školu propisani su Nacionalnim okvirnim kurikulumom (2011.), predmetnim kurikulumima, kao i odgojno-obrazovna očekivanja kurikulumima međupredmetnih tema. Unutar cjelodnevne škole ne uvode se novi odgojno-obrazovni ishodi i ciljevi u odnosu na postojeće kurikulume predmeta koji se izvode u postojećem obliku i/ili promijenjenoj satnici. Za nove nastavne predmete koji se uvode u eksperimentalnom programu izradit će se kurikulumi za eksperimentalnu provedbu.

- Dosezanja postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva nacionalnoga kurikuluma ostvaruju se izravno kroz Program redovite nastave A1 (obavezni i izborni dio) i Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja A2. Odgojno-obrazovne aktivnosti B1-programa izvannastavnih i B2-programa izvanškolskih aktivnosti podupiru ostvarenje ciljeva nacionalnoga kurikuluma te su primarno u funkciji zadovoljavanja brojnih potreba i interesa učenika, pomoći roditeljima, integracije školskih i izvanškolskih oblika odgojno-obrazovnog rada, kao i doprinosa zajednici u kojoj škola djeluje.
- Nastava kao oblik neposrednog odgojno-obrazovnog rada iskazuje se nastavnim planom za osnovne škole i povezanim kurikulumskim dokumentima različite razine te predstavlja središnju odgojno-obrazovnu aktivnosti nacionalnoga kurikuluma osnovne škole (Program A1).
- Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (Program A2) suštinski je usmjeren na učenje učenika, kojem se u školi putem učitelja i stručnih suradnika škole osigurava potpora i obogaćivanje učenja. Program A2 čini obavezni dio cjelodnevne osnovne škole, koji se mora organizirati u svim osnovnim školama koje sudjeluju u Eksperimentalnom programu i koji nije moguće na učiteljskoj, školskoj ili osnivačkoj razini mijenjati u temeljnim pitanjima strukture, svrhe i trajanja.
- Program redovite nastave (A1) i Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2) u cjelodnevnoj osnovnoj školi unutar Eksperimentalnog programa predstavljaju oblike neposrednog odgojno-obrazovnog rada. Formalno se u svim obrazovnim dokumentima, nacionalnim, međunarodnim i komparativnim evidencijama i statistikama, iskazuju kroz broj dnevnih, tjednih i godišnjih nastavnih sati. I kada je riječ o registrima, evidencijama i statistikama koje se odnose na učenika, tako i onima koje se odnose na učitelje, stručne suradnike, ravnatelje i škole.
- Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja uključuje aktivnosti programiranja, praćenja i vrednovanja učenika i programa isključivo u funkciji ostvarenja napretka i poboljšanja kvalitete, bez aktivnosti formalnog ocjenjivanja odgojno-obrazovnih ishoda i uspjeha učenika.
- Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja usmjeren je na potrebe i interese pojedinih učenika, pojedinih skupina učenika, kao i svih učenika. Provodi se u istom obaveznom trajanju za sve učenike razredne nastave od 6 nastavnih sati na tjedan i za sve učenike predmetne nastave od 5 nastavnih sati na tjedan. Ako interesi i potrebe pojedinačnih ili određenih skupina učenika to traže, osigurano je financiranje duljeg trajanja Programa za njih, na unaprijed određen način i uz unaprijed određeno trajanje (izborni dio od 2 sata Programa A2). U Program A2 sadržajno, organizacijski i provedbeno pripada i jedan nastavni sat tjedno, označen kao sat razrednika.
- U cjelodnevnoj školi neposredni odgojno-obrazovni rad – koji se ostvaruje kroz Program redovite nastavu (A1) i Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2) – organizira se i provodi unutar školskog dnevnog vremena. Ukupno obvezno školsko dnevno vrijeme u cjelodnevnoj školi odnosi se načelno na razdoblje od 8.00 do 14.15/ 15.00 sati u razrednoj nastavi, odnosno od 8.00 do 15.30/ 16.00 sati u predmetnoj nastavi. Ukupno obvezno školsko dnevno vrijeme podijeljeno je između nastave, potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja učenika, školskog ručka te odmora i stanki za učenike i učitelje.
- U cjelodnevnoj školi vremenska organizacija izvođenja odgojno-obrazovnih programa A1 i A2 može slijediti različite oblike sudjelovanja, radnih aktivnosti i vremenskog radnog opterećenja učitelja i stručnih suradnika, koji ne moraju slijediti istovjetan tjedni obrazac cijelu školsku godinu. Ukupno radno opterećenje učitelja i stručnih suradnika iskazuje se na

tjednoj i godišnjoj razini, a uključuje strukturiranje radnih obaveza u „nastavnim“ (35) i „ne-nastavnim“ (11) tjednima.

- Okvirni vremenski raspored i podjela ukupnog dnevnog školskog vremena u razrednoj i predmetnoj nastavi u školama koje sudjeluju u Eksperimentalnom programu izgleda kao što je prikazano na Slici 3. i Slici 4. U odnosu na ovaj opći model okvirnog vremenskog rasporeda školskog dnevnog vremena, svaka škola unutar Eksperimentalnog programa može školsko dnevno i tjedno vrijeme u pogledu rasporeda i izmjena aktivnosti programa A1 i A2 organizirati fleksibilno. U općem modelu okvirnog vremenskog rasporeda prvo ide neposredni odgojno-obrazovni rad koji se odnosi na redovitu nastavu, a njegovim završetkom kreće učenje i rad u sklopu Programa potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja.

Slika 3 . Okvirni vremenski raspored i podjela ukupnog dnevnog školskog vremena u razrednoj nastavi

RAZREDNA NASTAVA

	Sat	RASPORED NASTAVE/ UČENJA	RASPORED ODMORA
A1	1.	8.00 - 8.45	
			DORUČAK 1. odmor: 10 min
	2.	8.55 - 9.40	
			2. odmor: 10 min
	3.	9.50 - 10.35	
			REKREACIJSKA STANKA 3. odmor: 25 min
	4.	11.00 - 11.45	
			4. odmor: 10 min
	5.	11.55 - 12.40	
			RUČAK 5. odmor: 40 min
A2	1.	13.20 - 14.05	
			6. odmor: 10 min
	2.	14.15 - 15.00	
B1 + B2			15.00 - 17.00
B2			Nakon 17.00

Slika 4. Okvirni vremenski raspored i podjela ukupnog dnevnog školskog vremena u predmetnoj nastavi

PREDMETNA NASTAVA

	Sat	RASPORED NASTAVE/ UČENJA	RASPORED ODMORA
A1	1.	8.00 - 8.45	
			1. odmor: 5 min
	2.	8.50 - 9.35	

			DORUČAK 2. odmor: 10 min
	3.	9.45 - 10.30	
			REKREACIJSKA STANKA 3. odmor: 20 min
	4.	10.50 - 11.35	
			4. odmor: 5 min
	5.	11.40 - 12.25	
			5. odmor: 5 min
	6.	12.30 - 13.15	
			RUČAK 5. odmor: 40 min
A2	1.	13.55 - 14.40	
			6. odmor: 5 min
	2.	14.45 - 15.30	
B1 + B2	15.30 - 17.00		
B2	Nakon 17.00		

- Završetkom aktivnosti programa A1 i A2 u kojem sudjeluju svi učenici, završeno je obavezno školsko dnevno vrijeme. Učitelji i škole za učenike koji iskazuju interes i potrebu, nakon programa A1 i A2 organiziraju i provode izborni dio A2 programa u trajanju od 2 nastavna sata, Program izvannastavnih (B1) i Program izvanškolskih aktivnosti (B2). Unutar B1 i B2 programa sistematiziraju se izvannastavni i izvanškolski oblici rada s ciljem zadovoljenja brojnih potreba i interesa učenika. Sudjelovanje učenika u programima B1 i B2 je dobrovoljno.
- U ukupnoj vremenskoj (dnevnoj i tjednoj) organizaciji cjelodnevne škole aktivnosti Programa izvannastavnih (B1) i Programa izvanškolskih aktivnosti (B2) ne mogu zamijeniti ili u rasporedu zauzimati mjesto programa A1 i A2 unutar dnevnog školskog vremena (npr. biti na početku školskog dana, u sredini školskog dana i slično).
- U okviru nacionalnog programa financiranja, školama su osigurani financijski resursi za provedbu brojnih aktivnosti u nizu područja programa B1, gdje je sudjelovanje učenika za roditelje besplatno. Nositeljima programa B2 na raspolaganju su dostupni financijski resursi za financiranje izvanškolskih programa. Dio aktivnosti ili sve aktivnosti unutar programa B2 mogu za roditelje učenika uključivati troškove participacije. Ako se aktivnosti programa B2 organiziraju unutar škole u rasporedu između 15 i 17 sati i služe zadovoljenju potreba učenika, roditelja i škole u okviru modela cjelodnevne škole, moguće je njihovo financiranje u okviru osiguranih *grant-shema*.
- Učitelji, škole i osnivači u cjelodnevnoj školi imaju potrebnu slobodu i fleksibilnost u organizaciji aktivnosti Programa izvannastavnih (B1) i Programa izvanškolskih aktivnosti (B2) slijedeći pritom postavljena načela osiguranja zajedničke strukture, ciljeva, minimalne raspodjele vremena te zadovoljenja potreba i interesa učenika.
- Učitelji i škole imaju izraženu slobodu i fleksibilnost u organizaciji aktivnosti Programa potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja na načelima prepoznavanja i odgovaranja na

potrebe i interese svojih učenika. Sve aktivnosti moraju slijediti zajedničku strukturu u pogledu područja, ciljeva, obuhvata učenika i minimalne raspodjele vremena Programa A2.

- Rad učitelja i stručnih suradnika koji se odnosi na neposredan odgojno-obrazovni rad u redovitoj nastavi (Program A1) predstavlja središnji element tjednog i godišnjeg radnog zaduženja učitelja i stručnih suradnika. Drugi oblici i vrste odgojno-obrazovnog rada učitelja i stručnih suradnika u cjelodnevnoj školi koji obuhvaćaju sve učenike sistematiziraju se kroz Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (Program A2). Aktivnosti koje se odnose na Program A2 iskazuju se kao element tjednog i godišnjeg radnog zaduženja učitelja i stručnih suradnika. Rad učitelja i stručnih suradnika u aktivnostima Programa potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2) u cjelodnevnoj školi dodatno se plaća, povrh postojeće osnovne plaće koju učitelji i stručni suradnici dobivaju.

- Rad učitelja i stručnih suradnika koji se odnose na Program izvannastavnih aktivnosti (B1) predstavlja izbornu opciju u cjelodnevnoj školi za učitelje, uz zadovoljenje potrebe škole da organizira i provede predviđeni Program B1. Predstavlja oblik odgojno-obrazovnih aktivnosti koji se iskazuje kao element tjednog i godišnjeg radnog zaduženja onim učiteljima koji sudjeluju u Programu B1. Učiteljima koji sudjeluju u Programu izvannastavnih aktivnosti (B1) plaća se dodatak na plaću (na osnovnu plaću koja se odnosi na Program A1). U eksperimentalnoj provedbi, ako se pojavi veći interes učitelja za sudjelovanje u Programu B1 od potrebnog broja učitelja za izvedbu tjednog broja sati tog programa kojim se zadovoljavaju utvrđene potrebe i interesi učenika, na školskoj se razini programira sudjelovanje svakog učitelja u Programu B1.

- Unutar Programa izvanškolskih aktivnosti (B2) sve odgojno-obrazovne aktivnosti provode stručnjaci izvan škole, koje osigurava nositelj aktivnosti unutar Programa B2. Nije predviđeno sudjelovanje učitelja škole u aktivnostima Program B2 te škola ni na koji način ne posreduje u uključivanju učitelja u taj program.

- U cjelodnevnoj školi neposredni odgojno-obrazovni rad jednog razrednog odjela unutar razredne nastave kroz dnevno i tjedno školsko vrijeme programa A1 i A2 organizira i prevladavajuće provodi jedan učitelj/ica razredne nastave. U dijelu A2 Programa sudjeluju predmetni učitelji koji izvode predviđene nastavne predmetne nastavnim planom razredne nastave i stručni suradnici škole.

- U cjelodnevnoj školi neposredni odgojno-obrazovni rad razrednog odjela unutar predmetne nastave kroz dnevno i tjedno školsko vrijeme Programa A1 organizira i provodi u nastavnim predmetima predmetni učitelj. U okviru aktivnosti Programa A2 predmetni učitelji organiziraju i provode odgojno-obrazovni rad usmjeren na pojedina odgojno-obrazovna područja, odnosno pismenosti prema propisanoj strukturi i trajanju, na načelima zajedničke suradnje i timskog pristupa učenju učenika, uz aktivno sudjelovanje i ulogu stručnih suradnika.

- Stručni suradnici škole sudjeluju u aktivnostima Programa A2, posebice u aktivnostima upravljanja, organizaciji i praćenju provedbe i kroz razrednu i kroz predmetnu nastavu, kao i na školskoj razini. Izravno sudjeluju u provedbi pojedinih oblika odgojno-obrazovnog rada koji se odnose na ciljeve Programa A2, posebno onih koji se odnose na individualni i rad s manjim skupinama učenika, rada vezanog uz profesionalno informiranje i savjetovanje, poboljšanja obrazovnih tranzicija te rada s darovitim učenicima.

- Ravnatelj škole odgovorna je osoba za sve aktivnosti škole koje se odnose na cjelodnevnu školu. Izravno je odgovoran za organizaciju Programa izvannastavnih (B1) i Programa izvanškolskih aktivnosti (B2), koji se provode u suradnji s osnivačima škola, roditeljima, nositeljima odgojno-obrazovnih aktivnosti izvan škole te svim akterima u školskom okruženju i zajednici.

- Tijekom eksperimentalne provedbe u odabranim školama u kojima je organiziran produženi boravak on se programski i organizacijski zamjenjuje modelom rada škole kao cjelodnevne škole. Nositelj programa i osnivači škola pronaći će rješenje za učitelje/ice produženog boravka uz odluku osnivača škole o nastavku plaćanja njihova rada. Provedbenim smjernicama uz Eksperimentalni program koje se donose nakon odluke o odabiru škola, opisat će se njihovo stručno sudjelovanje u aktivnostima cjelodnevnog škole kao oblik prijelaznog rješenja koje može trajati do kraja eksperimentalnog programa ili u drugim odgojno-obrazovnim ustanovama *u nadležnosti osnivača*, kao oblik trajnog rješenja.
- Učiteljima predmetne nastave u prve tri godine Eksperimentalnog programa u dijelu radnih obaveza koje se odnose na postavljeni minimalni i maksimalni broj tjednih sati nastave u Program redovite nastave (A1) primjenjuje se prijelazno rješenje dopuštenog odstupanja u broju sati nastave kao pokazatelja pune norme ako se u slučaju pojedinačnog učitelja za tim ukaže potreba.
- U svim školama koje sudjeluju u eksperimentalnoj provedbi aktivnosti koje se odnose na Program A2 organiziraju se odmah na početku Eksperimentalnog programa sa svim učenicima svih razreda prema predviđenoj strukturi i trajanju.
- U svim školama koje sudjeluju u eksperimentalnoj provedbi aktivnosti koje se odnose na promjene u Programu A1 uvode se prema sljedećoj dinamici promjena:
 - Svim razredima i razrednim odjelima na početku provedbe Eksperimentalnog programa povećava se tjedna satnica u nastavnim predmetima Hrvatski jezik, Matematika, Likovna kultura, Glazbena kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, Geografija i Tehnička kultura u previđenom trajanju promjena kako je opisano u Programu A1.
 - Svim razredima i razrednim odjelima na početku izvedbe Eksperimentalnog programa uvodi se izborni predmet Svijet i ja, gdje je izbornost osigurana na razini učenika u odnosu na nastavni predmet Vjeronauk. Škole se potiču da organizacijski izvode nastavu iz predmeta na razini razreda spajajući učenike razrednih odjela gdje god je to organizacijski moguće.
 - Svim četvrtim razredima i razrednim odjelima na početku izvedbe Eksperimentalnog programa uvodi se izborni predmet drugog stranog jezika kao obavezni nastavni predmet. Izbornost predmeta osigurana je na razini škole i/ili razrednog odjela, a ne na razini učenika.
 - Prvom razredu i svim razrednim odjelima prvog razreda u školama koje sudjeluju u Eksperimentalnom programu na početku eksperimentalnog programa uvode se predmeti Prirodoslovlje i Društvo i zajednica, kojim se zamjenjuje predmet Priroda i društvo. U drugoj i sljedećim školskim godinama provedbe Eksperimentalnog programa ti učenici pohađaju nove nastavne predmete.
 - Prvom razredu i svim razrednim odjelima prvog razreda u školama koje sudjeluju u Eksperimentalnom programu na početku izvedbe programa uvodi se predmet Praktične vještine. U drugoj i sljedećim školskim godinama provedbe eksperimentalnog programa ti učenici pohađaju novi nastavni predmet.
 - Prvom razredu i svim razrednim odjelima prvog razreda te petom razredu i svim razrednim odjelima petog razreda u školama koje sudjeluju u Eksperimentalnom programu na početku izvedbe programa uvodi se predmet Informacijske i digitalne kompetencije i Prirodoslovlje. U drugoj i sljedećim školskim godinama provedbe eksperimentalnog programa ti učenici pohađaju novi nastavni predmet.

7. VRIJEME POTREBNO ZA IZVEDBU PROGRAMA

Eksperimentalni program » Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja« organizira se i izvodi u školskoj godini 2023./2024., 2024./2025., 2025./2026. i 2026./2027. U četiri školske godine implementirat će se svi elementi i sastavnice Eksperimentalnog programa. Evaluacijski dio implementacije i izvedbe programa započet će početkom programa te će pratiti sve vremenske točke njegove izvedbe. Svi evaluacijski pokazatelji, rezultati i ishodi sistematizirat će se na godišnjoj razini i izvješćima te na razini ukupne organizacije i provedbe Eksperimentalnog programa u završnom evaluacijskom izvješću u ljeto 2027. godine.

U PRVOJ GODINI implementacije Eksperimentalnog programa:

Za sve učenike osnovne škole (u svim razredima i razrednim odjelima) uvodi se Program A2 u predviđenom trajanju, strukturi i aktivnostima kao što je opisano u Programu A2.

Za sve učenike osnovne škole (u svim razredima i razrednim odjelima) uvodi se Program B1 u predviđenom trajanju, strukturi i aktivnostima kao što je opisano u Programu B1.

Za sve učenike osnovne škole (u svim razredima i razrednim odjelima) uvodi se Program B2 u predviđenom trajanju, strukturi i aktivnostima kao što je opisano u Programu B2.

Vezano uz Program A1 implementacija će se provoditi na sljedeći način:

U svim razredima i razrednim odjelima:

Nastavni predmet Hrvatski jezik i Matematika izvode se u novom tjednom trajanju.

Za sve učenike (u svim razredima i razrednim odjelima) uvodi se nastavni predmet Svijet i ja, kao izborni predmet u odnosu na nastavni predmet Vjeronauk.

U prvom razredu i svim razrednim odjelima:

Nastavni predmeti Likovna kultura i Glazbena kultura izvode se u previđenom novom trajanju kao što je opisano u Programu A1.

Uvode se novi nastavni predmeti Prirodoslovlje, Društvo i zajednica, Praktične vještine i Informacijske i digitalne kompetencije u predviđenom trajanju kao što je opisano u Programu A1.

Ostali nastavni predmeti koji nisu ovdje navedeni, a sadržani su u Nastavnom planu za osnovnu školu izvode se u postojećem trajanju.

U drugom razredu i svim razrednim odjelima:

Nastavni predmeti Likovna kultura i Glazbena kultura izvode se u previđenom novom trajanju kao što je opisano u Programu A1.

Ostali nastavni predmeti koji nisu ovdje navedeni, a sadržani su u Nastavnom planu za osnovnu škole izvode se u postojećem trajanju.

U trećem razredu i svim razrednim odjelima:

Nastavni predmeti Likovna kultura i Glazbena kultura izvode se u previđenom novom trajanju kao što je opisano u Programu A1.

Ostali nastavni predmeti koji nisu ovdje navedeni, a sadržani su u Nastavnom planu za osnovnu škole izvode se u postojećem trajanju.

U četvrtom razredu i svim razrednim odjelima:

Nastavni predmeti Likovna kultura i Glazbena kultura izvode se u previđenom novom trajanju kao što je opisano u Programu A1.

Nastavni predmet Tjelesna i zdravstvena kultura izvodi se u predviđenom novom trajanju kao što je opisano u Programu A1.

Uvodi se nastavni predmet drugog stranog jezika, kao što je opisano u Programu A1.

Ostali nastavni predmeti sadržani u Nastavnom planu za osnovnu škole izvode se u postojećem trajanju.

U petom razredu i svim razrednim odjelima:

Nastavni predmet Tehnička kultura i Geografija izvode se u predviđenom novom trajanju kao što je opisano u Programu A1.

Uvodi se novi nastavni predmet Informacijske i digitalne kompetencije u predviđenom trajanju kao što je opisano u Programu A1.

Uvodi se novi nastavni predmet Prirodoslovlje u predviđenom trajanju kao što je opisano u Programu A1.

Ostali nastavni predmeti sadržani u Nastavnom planu za osnovnu školu izvode se u postojećem trajanju.

U DRUGOJ GODINI implementacije odgojno-obrazovnih programa obuhvaćenih Eksperimentalnim programom:

U okviru Programa A1 sve uvedene promjene u prvoj godini provedbe nastavljaju se provoditi u sljedećem razredu prema satnici i promjenama sadržanim u Nastavnom planu Eksperimentalnog programa. Sve promjene uvedene u prvoj godini novoj generaciji učenika uvode se po istoj dinamici kao i u prvoj godini Eksperimentalnog programa. U okviru programa A2, B1 i B2 svi učenici svih razreda nastavljaju sudjelovanje.

U TREĆOJ GODINI implementacije odgojno-obrazovnih programa obuhvaćenih Eksperimentalnim programom:

U okviru Programa A1 sve uvedene promjene u prvoj godini provedbe nastavljaju se provoditi u sljedećim razredima prema satnici i promjenama sadržanim u Nastavnom planu Eksperimentalnog programa. Sve promjene uvedene u prvoj godini novoj generaciji učenika uvode se po istoj dinamici kao i u prvoj godini Eksperimentalnog programa. U okviru programa A2, B1 i B2 svi učenici svih razreda nastavljaju sudjelovanje.

U ČETVRTOJ GODINI implementacije odgojno-obrazovnih programa obuhvaćenih Eksperimentalnim programom:

U okviru programa A1 sve uvedene promjene u prvoj godini provedbe nastavljaju se provoditi u sljedećim razredima prema satnici i promjenama sadržanim u Nastavnom planu Eksperimentalnog programa. Sve promjene uvedene u prvoj godini novoj generaciji učenika uvode se po istoj dinamici kao i u prvoj godini eksperimentalnog programa. U okviru programa A2, B1 i B2 svi učenici svih razreda nastavljaju sudjelovanje.

8. PROSTORNI, KADROVSKI I DRUGI UVJETI

Prostorni uvjeti

Organizacija i provedba Eksperimentalnog programa »Osnovna škola kao cjelodnevna škola: Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja« postavlja pred škole uvjet da:

- a) izvode redoviti nastavni plan i program osnovne škole u jednoj smjeni
- b) imaju osiguran dovoljan broj učionica i drugih prostorija za izvedbu programa A1, A2, B1 i B2
- c) imaju osiguranu mogućnosti organizacije prehrane s pripadajućim prostorijama, prema traženim zahtjevima
- d) imaju osigurane uvjete za učinkovitu provedbu aktivnosti Programa A2

e) imaju osigurane uvjete za profesionalni rad učitelja i stručnih suradnika u okviru cjelodnevnih škola

f) imaju osigurane prostorne uvjete za organizaciju i provedbu aktivnosti koje se odnose na tjelesne, fizičke i slobodne aktivnosti učenika kao sastavnicu modela rada osnovnih škola kao cjelodnevnih škola.

Kvalitetno i učinkovito okruženje za aktivnosti cjelodnevnih škola, osobito kada je riječ o Programu A2, razlikuje se od tradicionalnog okruženja u kojem se provodi učionička nastava. Model rada cjelodnevnih škola značajno se razlikuje od mogućeg rada škola putem organizacije nastave kroz cijeli dan i/ili veći dio dana. Prostorna prilagodba škola aktivnostima cjelodnevnih škola važan je zadatak u osiguravanju uvjeta za njegovu provedbu. Škole učenicima osiguravaju poticajno i zanimljivo okruženje koje pobuđuje interes te potiče razvoj i učenje sve djece. Školsko okruženje treba brisati stroge granice između prostora njihova kućnog dnevnog boravka, radne sobe i škole. Mora im pružiti i prostorne mogućnosti odmora, igre i učenja u prostornom okruženju koje ne uključuje tipičnu školsku učionicu. U sklopu aktivnosti Programa A2 različiti učenici očekivat će različite strategije i načine učinkovitog učenja, školskog rada i ponavljanja naučenog. Stoga škola mora različitim skupinama učenika osigurati i prostorne mogućnosti za najučinkovitije načine učenja. Također, škole moraju uložiti napor u osiguranje prostora za odmor, igru, relaksaciju učenika i aktivnosti različite od sjedenja u školskim klupama.

Za primjerenu prilagodbu škola koje sudjeluju u Eksperimentalnom programu cjelodnevnih škola prostornim i organizacijskim zahtjevima izvedbe programa kod nositelj Eksperimentalnog programa predvidio je financijska sredstva, koja su praćena smjernicama i osiguranom stručnom pomoći.

Posebno je važno u razrednoj nastavi osigurati kvalitetno okruženje za učenje. Djeca iz dječjeg vrtića ulaze u svijet školskog učenja koje se razlikuje u pristupu djetetovu učenju. Potrebno im je ponuditi takvo okruženje koje je u isto vrijeme prostor za igru i druženje i prostor za učenje s novim zadacima i izazovima, a na koje se učenici te dobi mogu brzo prilagoditi i prihvatiti ga s interesom i spremnošću za sudjelovanje. Sve većim integriranjem sustava RPOO-a i sustava osnovnih škola taj će se cilj lakše ostvarivati. Aktivnosti Programa A2 u razrednoj nastavi temelje se na prevladavajućem učenju kroz igru te likovno i umjetničko izražavanje učenika. Gdje god je to moguće, unutar cjelodnevnih škola naglasak se mora staviti na učenje kojim se integrira fizička aktivnost i pokret. Aktivnosti programa vode jasnom učenju učenika, ali očekivano i povećanju njihove fizičke aktivnosti, vježbanju i korištenja različitih oblika pokreta kroz koje se poboljšavaju motoričke vještine, unaprjeđuje koordinacija te naglašava mogućnost izražavanja vlastitih osjećaja tjelesnim pokretima. Učitelji razredne nastave u ostvarenju postavljenih očekivanja imaju značajnu slobodu i fleksibilnost u programiranju odgojno-obrazovnog rada, lišeni nekih dosadašnjih ograničenja. Kvalitetno okruženje za aktivnosti Programa u razrednoj nastavi koristi se za jačanje vještina učenika u upoznavanju vlastitih životnih prostora kao što su put do škole, prostor školske zgrade te neposredno fizičko i socijalno okruženje škole. Integracijom metodičkih aktivnosti, unutar svih odgojno-obrazovnih područja, te značajno češćom diferencijacijom okruženja za učenje, Program A2 treba jasno pridonositi i razvoju prostornih sposobnosti učenika, mogućnosti vizualizacije i prikazivanja prostora te jačanju kapaciteta orijentacije u prostoru. Kroz ukupne aktivnosti odgojno-obrazovnih programa nužno je učinkovitim korištenjem okruženja pružiti učenicima mogućnosti razvoja znatizelje i formiranja novih interesa. Djeca i učenici moraju imati mogućnost istraživati i eksperimentirati te razmatrati prednosti i nedostatke pojedinih odabira. Kroz brojna odgojno-obrazovna didaktička sredstva i opremu, učenicima su na raspolaganju dizajnirane igre, kutak ili posebno osmišljen prostor za istraživanje i eksperimentiranje, praktični rad, rukotvorine i građenje, kutak za slikanje,

matematičke izazove i slično. Sve to moraju predstavljati suštinska obilježja cjelodnevnih škola. Na drugoj strani, učinkovito korištenje prostora podrazumijeva da se učenicima koji preferiraju učenje u mirnom okruženju lišenom vanjskih zvukova i ometajućih podražaja mora ponuditi mogućnost takvog učenja. Isto tako, učenicima koji, na primjer, odabiru kretanje tijekom učenja, potrebno je također dopustiti i ponuditi i takve mogućnosti učenja. U učinkovitoj prilagodbi okruženja, škole posebnu pozornost posvećuju korištenju vanjskih prostora – školskih igrališta, parka, školskog dvorišta i vrta te zajedničkih prostora stavljajući ih sve zajedno na učinkovit način u funkciju aktivnosti, osobito Programa A2, te ukupnih odgojno-obrazovnih programa cjelodnevnih škola.

Kadrovski uvjeti

Eksperimentalni program organizira se i provodi u školama odabranim putem javnog poziva, koje imaju kadrovske uvjete za njegovu provedbu sve četiri školske godine. U izvedbi Eksperimentalnog programa sudjeluju učitelji razredne nastave, učitelji predmetne nastave, stručni suradnici škole, ravnatelj škole te administrativno i tehničko osoblje škole. U izvedbi Programa B2 učitelji škole ne sudjeluju, ali škole aktivno surađuju s nositeljima aktivnosti Programa B2, koji pritom osiguravaju vlastiti stručni kadar za organizaciju i izvedbu.

Tijekom Eksperimentalnog programa mijenja se struktura sadašnjih tjednih i godišnjih radnih obaveza učitelja i stručnih suradnika te se na ravnatelje, učitelje i stručne suradnike u eksperimentalnim školama primjenjuju odredbe iz teksta Eksperimentalnog programa. U sklopu nove strukture ne uvodi se suštinski nova kvalitativna vrsta radnih obaveza, nego se mijenja način iskazivanja pojedinih radnih obaveza kada je riječ o redovitoj nastavi, razredništvu, dodatnoj nastavi, dopunskoj nastavi i izvannastavnim aktivnostima. Većina ostalih radnih obaveza i prava iz radnih obaveza učitelja ostaju nepromijenjeni, ali se dijelom iskazuju na drugačiji način. Promjene čija će se vrijednost sagledati tijekom eksperimentalne provedbe prati i novi načini odnosno iznosi plaćanja učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja škole, kao i svih zaposlenika škole u kategoriji administrativno-tehničkog osoblja. Važan cilj cjelodnevnih škola ogleda se u značajnom poboljšanju profesionalnog i društvenog statusa učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja te se u sklopu Eksperimentalnog programa tom cilju pristupa sa značajnom pozornošću.

Svim zaposlenicima škole koja sudjeluje u Eksperimentalnom programu zadržava se iznos plaće koju imaju u trenutku početka Programa. U eksperimentalnoj provedbi nijedan zaposlenik škole ne može imati manju plaću od one koju je imao u trenutku početka Programa, uz ispunjavanje radnih obaveza u onom opsegu u kojem ih je ispunjavao na početku Programa. Štoviše, svim zaposlenicima škola koje sudjeluju u Eksperimentalnom programu osnovna se plaća koju imaju u trenutku početka eksperimentalne provedbe linearno uvećava za CDS fiksni dodatak, koji iznosi 4,5 posto mjesečno na osnovnu plaću.

Učiteljima razredne i predmetne nastave, stručnim suradnicima i ravnatelju škole kroz Eksperimentalni se program uvode i drugi dodaci na iznos osnovne plaće. Oni se odnose na (i) A2-dodatak u maksimalnom iznosu od 15 posto; (ii) dodatak za razredništvo u iznosu od 2,5 posto, (iii) B1-dodatak u maksimalnom iznosu od 5 posto. Povećanje plaće učiteljima se isplaćuje na mjesečnoj osnovi kroz cijelu kalendarsku godinu, a ne samo tijekom 35 nastavnih tjedana.

Ukupno povećanje osnovne plaće tijekom Eksperimentalnog programa koje je moguće postići, kao zbroj svih dodataka iznosi 25 posto u odnosu na osnovnu plaću u trenutku početka Eksperimentalnog programa. Vezano uz dodatke na plaću, potrebno je naznačiti kako se oni izračunavaju na temelju osnovne plaće. Ako se tijekom Eksperimentalnog programa svim zaposlenicima svih osnovnih škola u Republici Hrvatskoj po nekim (izvan CDS

osnovama) uveća osnovna plaća, tada se ti dodaci primjenjuju i na zaposlenika u Eksperimentalnom programu. U tom slučaju svi predviđeni dodaci unutar Eksperimentalnog programa primjenjuju se na svima uvećanu plaću.

Koliko će i na koji način pojedinom učitelju i stručnom suradniku biti uvećana osnovna plaća (uz CDŠ fiksni dodatak od 4,5 posto) izravno ovisi o vrsti sudjelovanja u odgojno-obrazovnim programima cjelodnevnih škola i količini radnih obaveza.

Najvećem broju učitelja i stručnih suradnika on će očekivano biti maksimalan i/ili blizu maksimalnog. No model rada cjelodnevnih škola dopušta i drugu mogućnost. U slučaju pojedinih učitelja koji neće vremenski sudjelovati dulje i više u aktivnostima odgojno-obrazovnih programa cjelodnevnih škola, u odnosu na današnji rad koji imaju, dodaci na plaću u eksperimentalnom programu mogu se ogledati samo u predviđenom CDŠ fiksnom dodatku svima od 4,5 posto. Cjelodnevna škola u znatnoj mjeri pruža školama i učiteljima fleksibilnost u organizaciji aktivnosti odgojno-obrazovnih programa, što utječe na vrstu i količinu radnih obaveza pojedinih učitelja.

U sklopu Eksperimentalnog programa kad je riječ o kadrovima, vrijede sljedeći elementi:

Učitelji razredne nastave

Škola mora imati dovoljan broj učitelja razredne nastave koji odgovara broju razrednih odjela škole u razrednoj nastavi. Jedan učitelj/ica izvodi odgojno-obrazovne aktivnosti s jednim razrednim odjelom.

Učitelji razredne nastave, kad je riječ o Programu A1 redovite nastave obavezno organiziraju i izvode redovitu nastavu za sve učenike iz nastavnih predmeta: (i) Hrvatski jezik, (ii) Matematika, (iii) Prirodoslovlje, (v) Društvo i zajednica, (vi) Likovna kultura, (vii) Glazbena kultura i (viii) Praktične vještine. U skladu s modelom rada škola kao cjelodnevnih škola, učitelj/ca razredne nastave ima značajnu fleksibilnost u organizaciji nastave s naglaskom na mogućnosti integriranja nastavnih aktivnosti oko odgojno-obrazovnih područja, kao i vremensku organizaciju nastave kojom se odgojno-obrazovnih ishodi postižu na najbolji način. Kada je riječ o Programu A1, učitelji razredne nastave u Eksperimentalnom programu ne izvodi nastavu iz predmeta Strani jezik 1, Strani jezik 2, Tjelesna i zdravstvena kultura, Informacijske i digitalne kompetencije i Vjeronauk. Taj dio Programa A1 u razrednoj nastavi izvode predmetni učitelji. Što se tiče nastavnog predmeta Svijet i ja, učitelj/ica razredne nastave bira izvodi li 2 sata tog nastavnog predmeta u Programu A1 ili 2 izborna sata u Programu A2. U školama u kojima se za dio učenika ne organizira 2 sata izbornog Programa A2 učitelji razredne nastave u tim školama izvode 2 sata nastave iz predmeta Svijet i ja.

Ukupno, svi učitelji razredne nastave izvode 24,5 nastavnih sati neposrednog odgojno-obrazovnog rada (18 sati unutar A1 za sve učenike, 4,5 sati unutar A2 za sve učenike i 2 sata unutar A1 ili A2 samo za dio učenika) te 1 nastavni sat razrednika. To predstavlja 25,5 nastavnih sati na tjedan kao obavezno tjedno radno opterećenje učitelja razredne nastave. Iskazano u solarnim satima, to iznosi 19,12 sati na tjedan ili 47,81 posto do zakonskog 40-satnog tjednog radnog vremena. Novo radno zaduženje praćeno je povećanjem osnovne plaće od 18,25 posto ili 22 posto, a iznos povećanja ovisi o izvođenju 2 dodatna nastavna sata neposrednog odgojno-obrazovnog rada (Svijet i ja vs. 2 izborna A2-sata).

Svakom učitelju razredne nastave obavezno tjedno radno opterećenje redovitim nastavom sadržanom u A1 programu iznosi 18 nastavnih sati tjedno. Uz iskazivanje u nastavnim satima, učiteljima razredne nastave se radno opterećenje iskazuje i u solarnim satima u ukupnom iznosu od 13,5 solarnih sati tjedno. Što se tiče plaće, taj dio radnog zaduženja učitelja razredne nastave sadržan je u postojećoj plaći učitelja (osnovna plaća) koju ima u trenutku

početka Eksperimentalnog programa (i koja se na početku Eksperimentalnog programa uvećava za CDS fiksni dodatak od 4,5 posto na mjesec).

Učitelji razredne nastave su obvezno i razrednici razrednom odjelu. Taj dio radnog opterećenja iskazuje se u trajanju od 1 nastavnog sata na tjedan. Iskazano u solarnim satima, to iznosi 0,75 solarnih sati. Dio radnog opterećenja koji se odnosi na sat razrednika uvećava svim učiteljima razredne nastave osnovnu plaću za dodatnih 2,5 posto na mjesec. Kada je riječ o razredništvu, učiteljima razrednicima su u okviru radnih zaduženja (vezanih uz ukupno tjedno radno zaduženje) na raspolaganju i drugi sati utvrđeni tjednim i godišnjim zaduženjem, koji su u funkciji sata razrednika, ali i u funkciji obaveza učitelja razredne nastave, a odnose se na administriranje vezano uz učenike i razred, uz suradnju s drugim učiteljima i stručnim suradnicima te suradnju s roditeljima. Ukupni tjedni broj nastavnih sati koji učitelju razredne nastave stoji na ispunjavanje radnih obaveza povezanih s razrednim odjelom iznosi 6 sati, od kojih je 1 sat razrednika.

Učitelj razredne nastave u svom razrednom odjelu obavežno izvodi aktivnosti predviđene Programom A2. Tjedno radno opterećenje učitelja razredne nastave A2-aktivnostima iznosi obaveznih 4,5 nastavnih sati i odnosi se na tri područja pismenosti učenika (koja obuhvaćaju 75 posto obaveznog vremena A2-programa). Učiteljima razredne nastave se za aktivnosti Programa A2 uvećava osnovna plaća do maksimalnog iznosa od 15 posto na mjesec.

Učiteljima razredne nastave se odgojno-obrazovni rad u sklopu programa A1 i A2 utvrđuje kao neposredni odgojno-obrazovni rad. Učiteljima razredne nastave 18 sati Programa A1 i 4,5 sati Programa A2 u kojima radi sa svim učenicima razrednog odjela predstavlja trajanje neposrednog odgojno-obrazovnog rada koje zajedno iznosi 22,5 nastavnih sati na tjedan. Uz broj sati neposrednog odgojno-obrazovnog rada koji se odnosi na sve učenike razrednog odjela, svi učitelji razredne nastave obavežno na tjedan izvode još 2 dodatna nastavna sata neposrednog odgojno-obrazovnog rada, koji uključuje samo dio učenika i odnosi se na Program A1 ili Program A2. U školama u kojima postoji potreba i interes za dio učenika organiziraju 2 izborna sata Programa A2 programa (uz 6 sati Programa A2 obaveznih za sve učenike), učitelj razredne nastave može birati izvodi li 2 izborna sata Programa A2 ili izvodi 2 sata na tjedan izbornog predmeta Svijet i ja, koji se izvodi unutar Programa A1. U školama u kojima se za dio učenika ne organiziraju 2 sata izbornog A2-programa, učitelji razredne nastave nemaju izbora i u tim školama svi učitelji izvode 2 sata nastave iz predmeta Svijet i ja.

Ukupno, svi učitelji razredne nastave izvode 24,5 nastavnih sati neposrednog odgojno-obrazovnog rada (18 sati unutar A1 za sve učenike, 4,5 sati unutar A2 za sve učenike i 2 sata unutar A1 ili A2 za dio učenika) te 1 nastavni sat razrednika, što je 25,5 nastavnih sati na tjedan kao obavezno tjedno radno opterećenje učitelja razredne nastave. Iskazano u solarnim satima, to iznosi 19,12 sati na tjedan ili 47,81 posto do zakonskog 40-satnog tjednog radnog vremena. Novo radno zaduženje praćeno je povećanjem osnovne plaće od 18,25 posto ili 22 posto, a iznos povećanja ovisi o izvođenju 2 dodatna nastavna sata neposrednog odgojno-obrazovnog rada (Svijet i ja vs. 2 izborna A2-sata).

Učitelji razredne nastave mogu sudjelovati u Programu izvannastavnih aktivnosti B1, ako iskažu interes te ovisno o izrađenom planu sudjelovanja učitelja u tom programu. Učitelji razredne nastave koji izborno sudjeluju u Programu B1 dobivaju za svaki nastavni sat tog programa dodatak na osnovnu plaću (2,5 posto po satu), do ukupnog kumulativnog iznosa B1-dodatka od 5 posto na mjesečnu plaću.

Za sve aktivnosti unutar cjelodnevnih škole moguće je ukupno povećanje mjesečne plaće od 25 posto u odnosu na osnovnu plaću, koje se ne odnosi samo na nastavne tjedne, nego se isplaćuje cijelu kalendarsku godinu.

Za radno vrijeme učitelja koje se odnosi na programe A1, A2 i B1 potreban je rad i boravak učitelja u prostoru škole.

Svim se učiteljima uz rad vezan uz obavezni program A1 i A2 te izborni program B1 u tjednom i godišnjem radnom zaduženju do ukupnog trajanja od 40 solarnih sati određuju druga radna zaduženja. Ona uključuju stručno-metodičku pripremu za izravni rad s djecom, profesionalno usavršavanje i razvoj, suradnju s roditeljima, suradnju s drugim učiteljima i stručnim suradnicima kroz različite oblike timskog i zajedničkog rada, aktivnosti koje se odnose na administriranje učeničkih i razrednih aktivnosti, sudjelovanje u razrednim i školskim vijećima, odnosno druge oblike upravljanja školom. Tome treba pridodati i radno vrijeme koje je označeno kao »ostali poslovi«. Trajanje ostalih poslova je varijabilno te ovisi o količini radnog vremena kojom se učitelj zadužuje s drugim radnim obavezama a primarno ovisi sudjelovanju u B1-programu). Aktivnosti u radno vrijeme učitelja razredne nastave (izvan A1, A2, B1 i sata razrednika) moguće je u jednom dijelu izvoditi u školi ili u potpunosti izvan škole. To je predmet organizacije rada i odluka unutar same škole, pri čemu se odluke o načinu i mjestu obavljanja tih radnih aktivnosti moraju na jednak način odnositi na sve učitelje i stručne suradnike škole.

Radna zaduženja učitelja iskazuju se na tjednoj osnovi u nastavnim satima i solarnim satima te na godišnjoj osnovi. Struktura i tjedno trajanje radnih zaduženja, iskazano u školskim i solarnim satima, iskazuje se za svakog učitelja zasebno za tjedne u kojima se provode programi neposrednog odgojno-obrazovnog rada A1 i A2 (35 nastavnih tjedana) i tjedne u kojima se oni ne izvode (11 tjedana). Uvažavajući razlike u tjednom trajanju radnog zaduženja pojedinim radnim obavezama između tjedana programa A1 i A2 i ostalih tjedana, radno zaduženje svakog učitelja sumarno se iskazuje i na godišnjoj razini. Najčešća struktura, minimalno i maksimalno trajanje pojedinih radnih obaveza učitelja razredne nastave u okviru Eksperimentalnog programa, prikazana je u Tablici 2. Neznatne dopuštene razlike moguće su ovisno o strukturi učenika, njihovim potrebama te načinu organizacije i provedbi Programa A2 unutar pojedine škole.

Učitelji predmetne nastave

Škola mora imati dovoljan broj učitelja predmetne nastave za izvođenje Eksperimentalnog programa u njegovu ukupnom trajanju. U okviru Programa A1 predmetni učitelji organiziraju i izvode nastavu predmeta: Hrvatski jezik i književnosti, Matematika, Prirodoslovlje, Likovna kultura, Glazbena kultura, Fizika, Kemija, Biologija, Geografija, Povijest, Tehnička kultura, Strani jezik 1, Strani jezik 2, Tjelesna i zdravstvena kultura, Informacijske i digitalne kompetencije, Vjeronauk i Svijet i ja. Ovaj oblik rada učitelja označava se kao neposredni odgojno-obrazovni rad. Tjedno radno opterećenje učitelja predmetne nastave aktivnostima Programa A1 kreće se za sve učitelje od 20 do 22 nastavna sata, odnosno od 15 do 16,5 solarnih sati. Tijekom Eksperimentalnog programa, u prve tri godine provedbe, kao prijelazno razdoblje prilagodbe učitelja i škola dopušteno je odstupanje u iskazanom radnom opterećenju učitelja predmetne nastave redovitom nastavom do maksimalno 10 posto vremena, a da se smatra punom radnom normom. Odstupanje u prijelaznom razdoblju može biti i u smjeru manjeg i u smjeru većeg broja tjednih nastavnih sati, u odnosu na raspon od 20 do 22 nastavna sata na tjedan Programa A1. Rad učitelja kraći od predviđenog smatra se nepunim radnim vremenom, a mogući dulji rad od maksimalnog broja sati uvećanih za moguće odstupanje unutar Eksperimentalnog programa nije dopušten.

Za izvođenje nastavnog predmeta Svijet i ja (Program A1) škola može u Eksperimentnom programu zadužiti sve učitelje predmetne nastave, do ispunjenja pune norme i pune plaće. Učitelji nastavni predmet mogu izvoditi i u ciklusu razredne i u ciklusu predmetne nastave.

Učitelji predmetne nastave hrvatskog jezika, matematike, fizike, kemije, biologije i prirodoslovlja obavezno sudjeluju u aktivnostima Programa A2, prema propisanoj strukturi i trajanju. Učitelji ostalih nastavnih predmeta sudjeluju u aktivnostima Programa A2 prema iskazanim potrebama i interesima učenika, a u skladu s odlukama škole kako bi se organizirala postavljena struktura Programa A2.

Tjedno radno opterećenje učitelja predmetne nastave aktivnostima unutar Programa potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja A2 može biti maksimalno 6 nastavnih sati. Kod predmetnih učitelja 6 nastavnih sati na tjedan Programa A2 može uključivati rad sa svim učenicima (u okviru propisanog broja od 5 sati obaveznog Programa A2 za sve učenike u predmetnoj nastavi), kao i rad s dijelom učenika (u okviru raspoloživa 2 izborna sata Programa A2 za učenike u predmetnoj nastavi). Dio učitelja predmetne nastave sudjelovat će i u izvođenju obaveznog dijela Programa A2 u razrednoj nastavi, u razrednim odjelima u kojima izvodi i nastavu iz Programa A1.

U eksperimentalnom programu moguće su i situacije u kojima neki učitelji predmetne nastave neće sudjelovati u aktivnostima Programa A2, što ovisi o potrebama i interesima učenika te načinu organizacije programa unutar škole.

Učiteljima koji sudjeluju u Programu A2 osnovna se plaća uvećava kroz A2-dodatak. Uvećanje se ostvaruje tako da svaki zaduženi A2-nastavni sat nosi uvećanje osnovne plaće od 2,5 posto, do ukupnog kumulativnog iznosa A2-dodatka na osnovnu plaću od 15 posto na mjesec.

Dio učitelja predmetne nastave bit će razrednici razrednih odjela. Odabrani učitelji predmetne nastave koji su razrednici i izvode sat razrednika u trajanju od 1 nastavnog sata na tjedan u okviru Eksperimentalnog programa imat će uvećanje osnovne plaće za iznos od 2,5 posto.

Učitelji predmetne nastave izborno sudjeluju u Programu izvannastavnih aktivnosti B1 (ovisno o organizaciji Programa B1 na razini škole), primarno u predmetnoj nastavi. Sudjelovanje učitelja i opseg njihova sudjelovanja ishod je izraženog interesa učitelja za sudjelovanje u Programu B1 kojim se odgovara na iskazane potrebe i interese učenika. Učitelji koji izborno sudjeluju u tom programu, sudjeluju do maksimalno 2 nastavna sata na tjedan, kada dobivaju B1-dodatak na osnovnu plaću za svaki nastavni sat tog programa. Ukupni kumulativni iznos povećanja osnovne plaće za aktivnosti unutar Programa B1 može iznositi 5 posto.

Maksimalno tjedno radno opterećenje učitelja predmetne nastave programom A1 i A2 kreće se od 20 do 28 nastavnih sati, odnosno 15 do 21 solarni sat na tjedan. Tjedno radno opterećenje programima A1 i A2, kao dio radnog vremena za koji je obavezan boravak učitelja u prostoru škole, kreće se od 37,5 posto do 52,5 posto 40-satnog zakonskog tjednog radnog vremena. Povećanje plaće učiteljima predmetne nastave uključuje (i) osnovnu plaću, (ii) CDS fiksni dodatak od 4,5 posto svima te dodatke koji ovise o količini rada i aktivnosti, a koji se odnose na (iii) A2-dodatak do 15 posto iznosa osnovne plaće, (iv) 2,5 posto dodatka za sat razrednika te (v) B1-dodatak do 5 posto na osnovnu plaću. Maksimalno povećanje mjesečne plaće koje učitelji predmetne nastave primaju cijelu kalendarsku godinu može iznositi 25 posto.

Sve ostale radne obaveze učitelja koje se iskazuju u okviru tjednog zaduženja radnih aktivnosti detaljno se i sistematizirano iskazuju kako na tjednoj tako i na godišnjoj razini. Pravi se razlika između tjedana u kojima se provode aktivnosti programa A1 i A2 te tjedana u kojima se ne održavaju ti programi te je, sumarno, trajanje radnih aktivnosti iskazano na godišnjoj razini. Svim je učiteljima, neovisno o njihovoj količini sudjelovanja u programima A1 i A2, na raspolaganju ista količina radnog vremena za dnevnu stanku, profesionalno usavršavanje i razvoj, suradnju s roditeljima, suradnju s drugim učiteljima i stručnim suradnicima kroz različite oblike timskog i zajedničkog rada te za administriranje učeničkih i razrednih

aktivnosti, sudjelovanje u razrednim i školskim vijećima, odnosno druge oblike upravljanja školom. Radno vrijeme koje se odnosi na stručno-metodičku pripremu za izravni rad s djecom ovisno je o količini i trajanju sati neposredne nastave. Svi se učitelji u Eksperimentalnom programu zadužuju do ukupno 40 solarnih sati na tjedan ostalim poslovima predviđenim relevantnim aktima i odlukama. Broj sati posvećenih ispunjavanju ostalih radnih obaveza ovisi o broju sati sudjelovanja učitelja u aktivnostima programa A1, A2 i B1 te razredništva. Najčešća struktura, minimalno i maksimalno trajanje pojedinih radnih obaveza učitelja predmetne nastave u okviru Eksperimentalnog programa prikazana je u Tablici 2. Očekivane su razlike između učitelja predmetne nastave, ovisno o strukturi učenika, njihovim potrebama te načinu organizacije i provedbi Programa A2 u pojedinoj školi, kao i interesa učitelja za razredništvom i aktivnostima unutar Programa B1.

Tablica 2 . Struktura, minimalno i maksimalno trajanje pojedinačnih radnih obaveza učitelja razredne nastave u okviru Eksperimentalnog programa

	Radne obaveze i poslovi učitelja razredne nastave	U tjednima programa A1 i A2 (35 tjedana)				U nenastavnim tjednima (11 tjedana)	Ukupno u školskoj godini		Plaćanje
		45' sat		60' sat		60' sat	60 min sat		<i>Maksimalno povećanje osnovne plaće po svim osnovama u CDŠ je do ukupno 25 % mjesečnog dodatka .</i>
		Min	Max	Min	Max	Do Maksimalno	Min	Max	
1	Izravan rad s učenicima u nastavi (A1)	18	20	13,5	15	0	472,5	525	<i>Osnovna plaća uvećana za 4,5 % CDŠ fiksnog mjesečnog dodatka svima</i>
2	Rad s učenicima u potpori, potpomognutom i obogaćenom učenju (A2)	4,5	6,5	3,38	4,88	0	118,3	170,8	<i>Varijabilni dodatak na osnovnu plaću od 2,5% za svaki A2-sat, do ukupnog kumulativnog iznosa od 15 % mjesečnog dodatka za Program A2.</i>
Ukupno neposredni odgojno-obrazovni rad		24,5		18,38					
3	Stručno-metodička priprema za izvođenje izravnog rada s učenicima	9	10	6,75	7,5	8,25	327	353,2	
4	Izravni rad u organizaciji i provedbi Programa izvannastavnih aktivnosti (B1) (dijelom obvezno sudjelovanje)	0	2	0	1,5	1,5	0	69	<i>Varijabilni dodatak na osnovnu plaću od 2,5% za svaki B1 sat, do ukupnog kumulativnog iznosa od 5 % mjesečnog dodatka za B1.</i>
5	Sat razrednika	1	1	0,75	0,75	0,75	0	34,5	<i>Varijabilni dodatak na osnovnu plaću od 2,5% za sat razrednika, do ukupnog kumulativnog iznosa od 2,5 % mjesečnog dodatka za razredništvo.</i>
6	Profesionalno usavršavanje i razvoj	1	1	0,75	0,75	4	70,3	70,3	
7	Suradnja s roditeljima	2	2	1,5	1,5	2	74,5	74,5	
8	Suradnja s drugim učiteljima i stručnim suradnicima – timski rad	2	2	1,5	1,5	8	140,5	140,5	
9	Upravljanje razrednim odjelom i školom (administriranje)	1	1	0,75	0,75	4	70,3	70,3	

	učeničkih i razrednih aktivnosti i sl.), razredna i školska vijeća								
10*	Ostali poslovi: Povjerenik zaštite na radu (KU čl. 40.); Sindikalni povjerenik (KU čl. 52.); Vizualni identitet škole; Satničar; IKT podrška; Administrator e-upisnika; Međunarodni projekt; ŽSV; Član stručnog povjerenstva; Kineziterapija; Dežurstvo za vrijeme odmora; Dežurstvo za vrijeme prehrane učenika; Ostali poslovi u školi u dane kada se ne održava program A1 i A2; Ostali poslovi po nalogu ravnatelja vezani uz školski kurikulum i godišnji plan	3,37 -8,62		9		216-451,7			
	UKUPNO tjedno radno vrijeme (60 ' sati)	40		40		1840	1840		

* Ukupno zaduženje učitelja ostalim poslovima promjenjivo je i izravno ovisi o zaduženju učitelja drugim poslovima navedenim u tablici radnih obveza.

Tablici 3 . Struktura, minimalno i maksimalno trajanje pojedinačnih radnih obaveza učitelja predmetne nastave u okviru Eksperimentalnog programa:

	Radne obaveze i poslovi učitelja predmetne nastave	U tjednima programa A1 i A2 (35 tjedana)				U ostalih 11 tjedana	Ukupno u školskoj godini		Plaćanje
		45' sat		60' sat		60' sat	60' sat		
		Min	Max	Min	Max	Do max	Min	Max	
1	Izravni rad s učenicima u nastavi (A1)	20	22	15	16,5	0	525	577,5	Osnovna plaća uvećana za 4,5 % CDŠ fiksnog mjesečnog dodatka svima
2	Rad s učenicima u potpori, potpomognutom i obogaćenom učenju (A2) (<i>dijelom obvezno sudjelovanje</i>)	0	6	0	4,5	0	0	157,5	Varijabilni dodatak na osnovnu plaću od 2,5% za svaki A2 sat, do ukupnog kumulativnog iznosa od 15 % mjesečno za Program A2.
Ukupno neposredni odgojno-obrazovni rad*		20-28		15-21					
3	Stručno-metodička priprema za izvođenje izravnog rada s učenicima	10	11	7,5	8,25	8,25	353,25	379,5	
4	Izravni rad u organizaciji i provedbi Programa izvannastavnih aktivnosti (B1) (<i>izborna sudjelovanje</i>)	0	2	0	1,5	1,5	0	69	Varijabilni dodatak na osnovnu plaću od 2,5% za svaki B1 sat, do ukupnog kumulativnog iznosa od 5 % mjesečno za B1.
5	Sat razrednika (<i>izborna sudjelovanje</i>)	0	1	0	0,75	0,75	0	34,5	Varijabilni dodatak na osnovnu plaću od 2,5 % za sat razredništva, do ukupnog kumulativnog iznosa od 2,5 % mjesečno za razredništvo.
6	Profesionalno usavršavanje i razvoj	1	1	0,75	0,75	4	70,3	70,3	
7	Suradnja s roditeljima	2	2	1,5	1,5	2	74,5	74,5	

8	Suradnja s drugim učiteljima i stručnim suradnicima – timski rad	2	2	1,5	1,5	8	140,5	140,5	
9	Upravljanje razrednim odjelom i školom (administriranje učeničkih i razrednih aktivnosti i sl.), razredna i školska vijeća	1	1	0,75	0,75	4	70,3	70,3	
10**	Ostali poslovi: Povjerenik zaštite na radu (KU čl. 40.); Sindikalni povjerenik (KU čl. 52.); Vizualni identitet škole; Satničar; IKT podrška; Administrator e-upisnika; Međunarodni projekt; ŽSV; Član stručnog povjerenstva; Kineziterapija; Dežurstvo za vrijeme odmora; Dežurstvo za vrijeme objeda učenika; Ostali poslovi u školi u dane kada se ne održava program A1 i A2; Ostali poslovi po nalogu ravnatelja vezani uz školski kurikulum i godišnji plan	1,5-10,5			9	151,5-491			
	Ukupno tjedno radno vrijeme (60')	40	40	40	1840	1840			

* U Eksperimentalnom programu kada je riječ o Programu A1 i izravnom radu s učenicima u nastavi dopušteno je odstupanje od 10 % sati, kao prijelazno rješenje. Učitelji sudjeluju u Programu A2 ovisno o potrebama učenika i odluci škole o sudjelovanju pojedinih učitelja. Ovisno o veličini škole, očekivano je da dio učitelja ima maksimalno radno opterećenje Programom A2, dok je moguće da dio učitelja nema radnog zaduženja aktivnostima Programa A2. Najveći broj učitelja imat će prosječno opterećenje Programom A2.

** Ukupno zaduženje učitelja ostalim poslovima promjenjivo je i varira ovisno o zaduženju učitelja drugim poslovima navedenim u tablici radnih obaveza.

Stručni suradnici

U sklopu Eksperimentalnog programa stručni suradnici imaju više važnih profesionalnih uloga i radnih zadataka. Ponajprije se to očituje u aktivnostima planiranja, organiziranja, upravljanja, stručnog praćenja i vrednovanja aktivnosti Programa A2 (na razini škole, na razini predmetne i razredne nastave, na razini razreda te na razini razrednog odjela). Pritom će se unutar Eksperimentalnog programa testirati organizacija odgojno-obrazovnog rada u kojem, uz učitelje razredne i predmetne nastave, nositelji odgojno-obrazovnih aktivnosti u nastavnom predmetu Svijet i ja mogu biti i pedagog, odnosno psiholog škole. Prije svega zato što je područje navedenoga kurikuluma interdisciplinarno i u znatnoj mjeri uključuje i ta dva znanstvena polja. Sudjelovanje stručnih suradnika u Programu A1 vezano uz nastavni predmet Svijet i ja može biti samo dobrovoljno i kao njihov izbor, kada postaje dio radnih obaveza.

U sklopu Programa A2 stručnim je suradnicima namijenjena uloga operativnih voditelja tog programa. Suštinski, svojim stručnim znanjima i stručnim radom moraju pridonijeti u sklopu Eksperimentalnog programa učinkovitim ostvarenju ciljeva Programa A2, kao što je opisano u tom programu. Dodatno, moraju značajno pridonijeti harmonizaciji aktivnosti unutar odgojno-obrazovnih programa, osobito između programa A1 i A2, koji se sastoje od neposrednog odgojno-obrazovnog rada s učenicima. Pritom stručni suradnici moraju stručnim znanjima značajno pridonijeti ukupnom unaprjeđenju timskog rada svih učitelja i stručnih suradnika kao jednom od važnih oblika rada u Eksperimentalnom programu.

U Eksperimentalnom programu stručni suradnici aktivno sudjeluju u neposrednim aktivnostima dijagnosticiranja, prepoznavanja i imenovanja stvarnih potreba učenika, kroz suradnju s učiteljima, ali i primjenom vlastitih stručnih znanja i postupaka. Utvrđivanjem potreba, aktivno sudjeluju, u suradnji s učiteljima i ravnateljem škole u osmišljavanju, prilagođavanju i provođenju brojnih oblika potpore i obogaćivanja. Dio aktivnosti obavljaju aktivnim stručnim angažmanom, posebice u oblicima potpore koji se temelje na individualnom i/ili radu u manjim skupinama učenika. Provedbom određenog opsega aktivnosti potpore i obogaćivanja, stručni suradnici sudjeluju u osmišljavanju i provođenju postupaka vrednovanja učinkovitosti Programa A2 u slučaju pojedinačnih učenika, skupina učenika, kao i svih učenika.

U provedbi Programa A2 učitelji pružaju učenicima povratne informacije o procesu, stupnju i kvaliteti učeničkog rada koje se odnose na usvajanje znanja i stjecanje vještina. Stručni suradnici škole u sklopu osmišljavanja i provođenja aktivnosti praćenja i pružanja povratnih informacija o napretku učenika u dosezanju postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva imaju značajnu ulogu jer svojim stručnim znanjima u bitnome mogu pomoći učiteljima u tom važnom segmentu koji se odnosi na kvalitetu i djelotvornost Programa. Kroz suradnički i neposredni rad s učiteljima, suradnički rad sa svim učiteljima određenog razreda te kroz rad s učenicima koriste sve raspoložive dijagnostičke i stručne postupke za prikupljanje informacija, pokazatelja napretka učenika i stupnja ostvarenja njihovih potreba.

Stručni suradnici trajno poduzimaju mjere u smjeru optimizacije aktivnosti Programa A2 kako bi se postigla djelotvornost Programa i na razini razreda, obrazovne razine i na razini cijele škole. Koriste sve prednosti rada škola kao cjelodnevnih škola za postizanje očekivanih ciljeva te kroz Eksperimentalni program nadvladavaju brojna ograničenja (npr. otežan rad stručnih suradnika s učenicima dok traje nastava, nemogućnost rada s učenicima koji su putnici, neposredni odlazak iz škole učenika nakon nastave zbog izvanškolskih i drugih aktivnosti, kolizija s odgojno-obrazovnim ciljevima redovite nastave ili sata razrednika). Kroz jasne zajedničke aktivnosti sa svim učiteljima škole stručni suradnici značajno unaprjeđuju suradničke odnose i povećavaju kapacitet timskog i zajedničkog rada u školi.

U komuniciranju s roditeljima primarna je odgovornost i uloga učitelja razredne i predmetne nastave u osiguranju stalne, kvalitetne i učinkovite komunikacije s roditeljima. Stručni suradnici mogu sudjelovati u dijelu komunikacije s roditeljima ne zamjenjujući pritom ulogu i važnost učitelja. Kad je riječ o svim aspektima učeničkog sudjelovanja u Programa A2, povratne informacije roditeljima pružaju učitelji, što je temeljeno na njihovoj ulozi i potpunim informacijama koje imaju o napretku, potrebama i interesima svakog učenika.

Eksperimentalni program temelji se i uključuje puni angažman svih stručnih suradnika škole. Ovisno o njihovom broju te strukturi, moguće je unutar eksperimentalne provedbe očekivati razne oblike suradnje stručnih suradnika, kao i suradnje stručnih suradnika i učitelja škole. Načelni je pristup da su sve aktivnosti u sklopu Eksperimentalnog programa u dijelu koji se odnosi na stručne suradnike ukupna odgovornost svih stručnih suradnika.

Sinergijski integrirajući različita područja profesionalne stručnosti i vrsnosti, uz sve aktivnosti koje su zajedničke svim stručnim suradnicima i odgovornost za sva područja rada škole i rada s učenicima, te uz redoviti opisani posao, stručni suradnici pedagozi u modelu rada osnovne škole kao cjelodnevne škole osobitu profesionalnu pozornost trebaju posveti profesionalnoj pomoći učiteljima u što kvalitetnijem i učinkovitijem svladavanju izazova koji se mogu odnositi na organizaciju i provedbu metodičkih aktivnosti Programa A2, kao i na harmonizaciju metodičkih aktivnosti između programa A1 i A2 u dosezanju postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva te profesionalnog usavršavanja i pripreme učitelja na školskoj razini u primjeni očekivanih metodičkih oblika rada u sklopu Programa A2. U dijelu rada s

učenicima, samostalno i/ili kroz suradnju s drugim stručnim suradnicima u školi usmjereni su na postizanje postavljenih ciljeva, posebno unutar Programa A2.

Uza sve aktivnosti koje su zajedničke svim stručnim suradnicima, te uz redoviti opisani posao, stručni suradnici psiholozi i stručni suradnici edukacijsko-rehabilitacijskog profila u okviru Programa A2 osobito profesionalnu pozornost trebaju posvetiti profesionalnom radu i aktivnostima s učenicima na razrednoj, skupnoj ili individualnoj razini. Psiholozi se aktivno uključuju na odgojno-obrazovnu potporu učenicima na individualnoj razini. Kombinirajući rad s učiteljima razredne i predmetne nastave, samostalno provode individualnu potporu učenicima prema utvrđenim potrebama (učenici s teškoćama u razvoju, daroviti učenici, daroviti učenici s teškoćama) kako bi time zadovoljili potrebe učenika, ostvarili njihove interese te povećali ukupnu učinkovitost Programa A2. Vezano uz ovaj oblik rada, aktivno sudjeluju u svim pratećim aktivnostima kao što su moguća dijagnostika na školskoj razini, postavljanje očekivanih ishoda postignuća, izrada strategija podrške, izrada individualiziranih kurikuluma kao dijela ukupne podrške, zajednički rad s učiteljima u razrednom odjelu te samostalna primjena individualiziranih postupaka, individualni rad s učenikom ili manjom skupinom te praćenje napretka i usmjeravanje potpore. Na razini odgojno-obrazovne potpore manjih skupina i cijelog razreda, stručni suradnici psiholozi provode aktivnosti koje su u funkciji ukupne učinkovitosti Programa A2 kao što su rad u smjeru usvajanja općih i specifičnih tehnika učenja i pamćenja, smanjenja anksioznosti povezane sa školom, povećanja pažnje i motivacije te rad s učenicima koji doživljavaju emocionalne poteškoće. Taj oblik rada stručni suradnici provode koristeći sve oblike rada kao što su pojedinačne intervencije i radionice pa do osmišljavanja i provedbe intervencijskih programa.

Uza sve aktivnosti koje su zajedničke svim stručnim suradnicima, te uz redoviti opisani posao, stručni suradnici edukacijsko-rehabilitacijskog profila (stručni suradnik edukacijski rehabilitator, stručni suradnik socijalni pedagog i stručni suradnik logoped) aktivno su uključeni u aktivnosti potpore te potpomognutog i obogaćenog učenja kroz brojne oblike individualiziranog rada s učenicima s poteškoćama, rada u malim skupinama s učenicima s poteškoćama, individualnog rada s učenicima s poremećajima u ponašanju, rada u malim skupinama i provođenja preventivnih programa na razini razrednih odjela ili na razini obrazovnih ciklusa te individualni logopedski rad s učenicima, koji može biti obogaćen radom u malim skupinama.

Stručni suradnici knjižničari, te uz redoviti opisani posao, su u okviru Programa A2 osobito usmjereni na suradnju s učiteljima škole u osmišljavanju i provedbi odgojno-obrazovnih aktivnosti usmjerenih posebice na jezično-čitalačku pismenost učenika. Pomažu u organizaciji i provedbi metodičkih aktivnosti Programa A2. Samostalno i/ili uz suradnju s učiteljima, organiziraju i provode neposredne aktivnosti s učenicima na razrednoj, skupnoj ili individualnoj razini (npr. vode kreativne radionice, radionice pisanja, pomažu učiteljima u doseganju odgojno-obrazovnih ishoda vezanih uz jezičnu i čitalačku pismenost, rade s pojedinim skupinama učenika u obogaćivanju kao obliku odgojno-obrazovnih aktivnosti). U okviru Eksperimentalnog programa nije predviđeno da stručni suradnici knjižničari budu u ulozi voditelja Programa A2 unutar škole.

Važno područje zajedničkog rada svih stručnih suradnika koje škola ima odnosi se na sve predviđene aktivnosti koje se tiču optimizacije i uspješne tranzicije učenika između pojedinih odgojno-obrazovnih razina i razdoblja. U sklopu provedbe Eksperimentalnog programa, tijekom cijele osnovne škole, a osobito u tri završna razreda, unutar Programa A2 organiziraju se aktivnosti obrazovnog i profesionalnog savjetovanja, odnosno usmjeravanja. Škole će provoditi program profesionalnog informiranja koji započinje početkom školovanja i traje do osmog razreda, a u njemu će, osim stručnih suradnika, sudjelovati učitelji i osobito roditelji učenika. Uključivat će brojne zajedničke radionice, ali i individualni rad i procjenu učenika,

kao i individualno i grupno savjetovanje učenika. U ostvarenju ovog cilja škole će tijekom Eksperimentalnog programa morati osnažiti i unaprijediti suradnju s postojećim ustanovama koje obavljaju profesionalno savjetovanje, osobito s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje.

Treće važno područje rada svih stručnih suradnika u okviru A2 Programa vezano je uz obogaćivanje kao temeljni cilj Programa. Model cjelodnevne škole u značajnoj će mjeri biti okvir i za provedbu većine nacionalnih politika i modela koji se odnose na darovite učenike, koje će se operacionalizirati i provesti kroz aktivnosti Programa A2. Tu su osobita očekivanja od sustavnog angažmana stručnih suradnika psihologa i pedagoga.

Uvode se i promjene u iskazivanje rada stručnih suradnika. Njihov neposredni rad koji se odnosi na Program A2 iznosi 6 solarnih sati na tjedan, u nastavnih 35 tjedana, odnosno 4 solarna sata u ostalim tjednima. Taj rad stručnih suradnika jasno se ograničava od rada koji se označava kao redoviti rad stručnih suradnika i koji u eksperimentalnoj provedbi za sve stručne suradnike (osim knjižničara) iznosi 19 solarnih sati na tjedan. Redoviti rad stručnih suradnika uključuje sve redovite poslove stručnog suradnika. Uz ovo, stručnim je suradnicima u okviru radnih zaduženja osigurano i do 5,25 solarnih sati na tjedan na aktivnosti timskog rada, suradnje s drugim učiteljima te suradnje s roditeljima. Za stručne suradnike to predstavlja radnu obavezu od ukupno 30,25 solarnih sati na tjedan u prostoru škole. Ostali rad stručnih suradnika ne uključuje obavezu rada u prostoru škole i omogućava fleksibilnu organizaciju rada.

Stručnim suradnicima je u okviru Eksperimentalnog programa predviđeno povećanje osnovne plaće od 4,5 posto fiksnog CDŠ dodatka za sve zaposlenike škola te 15 posto dodatka na osnovnu plaću koja se odnosi na izravno sudjelovanje stručnih suradnika u svim aktivnostima Programa A2. Te dodatke na osnovnu plaću stručni suradnici dobivaju cijelu kalendarsku godinu. Stručni suradnik pedagog i psiholog imaju pravo i na 5 posto dodatka na osnovnu plaću ako izvode nastavu nastavnoga predmeta Svijet i ja (predviđeno do 2 sata na tjedan prema kriterijima Programa A2).

Eksperimentalni program potiče sudjelovanje stručnih suradnika i u Programu izvannastavnih aktivnosti B2 i u razrednom i u predmetnom ciklusu osnovne škole. Sudjelovanja stručnih suradnika izborna je i ishod je njihova izraženog interesa te potreba učenika za sudjelovanje u Programu izvannastavnih aktivnosti. Stručni suradnici koji izborna sudjeluju u Programu B1 mogu u njemu sudjelovati maksimalno 2 sata na tjedan te dobivaju B1-dodatak na osnovnu plaću za svaki nastavni sat tog programa. Ukupno povećanje osnovne plaće za aktivnosti u sklopu Programa B1 može iznositi 5 posto.

Ostale radne obaveze i radno zaduženje stručnih suradnika odnose se na profesionalno pripremanje za učinkovitu organizaciju i provedbu Programa A2 te na profesionalno usavršavanje i razvoj. Unutar Eksperimentalnog programa u svrhu povećanja ukupne učinkovitost Programa A2 te jasnijeg postizanja ukupnih ciljeva CDŠ-a u odabranim je školama potrebno osigurati jasne uvjete za učinkovit rad stručnih suradnika u ostvarenju ukupnih ciljeva cjelodnevne škole. Pred školu se postavljaju jasna očekivanja prema kojima je temeljna usmjerenost rada stručnih suradnika stručni rad povezan s učenicima, učiteljima i odgojno-obrazovnim programima cjelodnevne škole te da njihovo sudjelovanje u aktivnostima administriranja, vođenja dokumentacije, vođenja i održavanja registra škole, organizacijskim i općenito administrativnim poslovima ne predstavlja suštinu njihova rada. Takve aktivnosti moraju obavljati administrativne službe škole, ravnatelj i/ili za to zaduženi administratori, odnosno svi učitelji i stručni suradnici škole na jednakim osnovama u okviru tjednog zaduženja, u kategoriji ostalih poslova koje svi imaju. Također, odluke koje se donose na razini škole i tiču se organizacije rada i boravka svih učitelja i stručnih suradnika škole u školi, na istim osnovama i na jednak način moraju se odnositi i na rad stručnih suradnika i vremenski rad u prostoru škole tijekom nastavnih i nenastavnih tjedana.

Tablica 4 . Struktura, minimalno i maksimalno trajanje pojedinačnih radnih obaveza stručnog suradnika u okviru Eksperimentalnog programa:

	Radne obaveze i poslovi stručnog suradnika	U tjednima programa A1 i A2 (35 tjedana)		U ostalih 11 tjedana	Ukupno u školskoj godini		Plaćanje
		60' sat		60' sat	60' sat		
		Min	Max	Do Max ¹	Min	Max	Maksimalno povećanje osnovne plaće po svim osnovama u CDŠ je do ukupno 25 % .
1	Redoviti poslovi stručnog suradnika	19	19	19	874		Osnovna plaća uvećana za 4,5 % CDŠ fiksnog mjesečnog dodatka svima
2	Izborno sudjelovanje u neposrednom radu s učenicima u A1 (<i>izborna</i> izvođenja nastavnoga predmeta Svijet i ja)	0	1,5	0	0	52,5	Varijabilni dodatak na osnovnu plaću od 2,5% za svaki A1 sat, do ukupnog kumulativnog mjesečnog iznosa od 5 % za A1.
3	Neposredni rad s učenicima u Programu potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2) te rad vezan uz organizaciju Programa A2	6	6	4	254		Varijabilni dodatak na osnovnu plaću od 2,5% za svaki A2 sat, do ukupnog kumulativnog mjesečnog iznosa od 15 % za program A2.
4	Izravni rad u organizaciji i provedbi Programa izvannastavnih aktivnosti (B1) (<i>obvezno ili izborna sudjelovanje</i>)	0	1,5	1,5	69		Varijabilni dodatak na osnovnu plaću od 2,5% za svaki B1 sat, do ukupnog kumulativnog mjesečnog iznosa od 5 % za B1.
5	Profesionalno usavršavanje i razvoj	0,75	0,75	4	70,3		
6	Suradnja s roditeljima	1,5	1,5	1,5	69		
7	Suradnja s drugim učiteljima i stručnim suradnicima, timski rad	3	3	3	138		
8	Poslovi vezani uz upravljanje razrednim odjelom i školom (administriranje učeničkih i razrednih aktivnosti i sl.), razredna i školska vijeća	0,75	0,75	2	40,25		
8	Ostali poslovi: Povjerenik zaštite na radu (KU čl. 40.); Sindikalni povjerenik (KU čl. 52.); Vizualni identitet škole; Satničar; IKT podrška; Administrator e-upisnika; Međunarodni projekt; ŽSV; Član stručnog povjerenstva; Kineziterapija; Dežurstvo za vrijeme odmora; Dežurstvo za vrijeme objeda učenika; Ostali poslovi u školi u dane kada se ne održava program A1 i A2; Ostali poslovi po nalogu ravnatelja vezani uz školski kurikulum i godišnji plan	3,5-6,5		2,5	150		
Ukupno tjedno radno vrijeme (60')		40		40	1840		

Ravnatelji škola

Ravnatelji škola su poslovodni i stručni voditelji školske ustanove odgovorni za ukupnu organizaciju i provedbu svih odgojno-obrazovnih programa, odnosno programa A1, A2, B1 i B2. U provođenju Eksperimentalnog programa dolazi do povećanog opsega posla zbog nove organizacije rada škole. Raspored izvođenja programa A2, B1 i B2 nije, kao do sada, definiran na početku školske godine, nego se aktivnosti pojedinih programa mogu mijenjati na tjednoj ili mjesečnoj razini. U odnosu na nove aktivnosti Eksperimentalnog programa, ravnatelji u potpunosti zadržavaju redovite i posebne poslove i aktivnosti koje su propisane relevantnim normativnim aktima. U okviru eksperimentalne provedbe cjelodnevne škole

ravnatelji će dobit uvećanje plaće od 25 posto u odnosu na plaću koju imaju na početku Eksperimentalnog programa.

Eksperimentalni program, osim promjena i značajnih poboljšanja materijalnog statusa učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja škola, nosi i niz modernizacijskih elemenata koji se odnose na profesionalne uvjete njihova rada. Učiteljima se u okviru modela rada osnovnih škola kao cjelodnevnih škola pružaju infrastrukturni uvjeti za rad u školi i obavljanje profesionalnih aktivnosti. U vremenskom okviru rada učiteljima se vrlo jasno strukturiraju radne obaveze i aktivnosti, koje unose usporedivost između učitelja u izravnoj količini neposrednog rada u nastavi i neposrednog rada u programu potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja. Svi ostali elementi radnih obaveza i radnih aktivnosti učitelja isti su za sve (primjerice vrijeme za profesionalno usavršavanje, suradnju s roditeljima, suradnju s drugim učiteljima, poslovima vezanima uz upravljanje, dnevnu stanku, stručno-metodičku pripremu i slično).

Eksperimentalni program donosi značajno veću autonomiju i samostalnost učitelja. Postavljajući Program A2 kao prostor u kojem je svaki učitelj taj koji treba prepoznati potrebe vlastitih učenika i učinkovito na njih odgovoriti te stavljajući veći naglasak na suradnju i zajednički rad unutar škole, želi se značajnije modernizirati odgojno-obrazovni rad. Učitelji su u Programu A2 središnji nositelji svih odgojno-obrazovnih aktivnosti usmjerenih na učenje učenika, oni neposredno kroz suradnju sa stručnim suradnicima i drugim učiteljima donose odluke i prilagođavaju rad potrebama učenika te dinamici aktivnosti u razrednom odjelu ili ostvarenom napretku u dosezanju odgojno-obrazovnih ciljeva. Program A2 znatno smanjuje ograničenja koja učitelji doživljavaju u redovitoj nastavi glede ukupnog raspoloživog vremena za ostvarenje ciljeva kurikuluma. Omogućava im, uz ostvarenje zajedničkih ciljeva kurikuluma, potrebno vrijeme, resurse i fleksibilnost za odgojno-obrazovni rad usmjeren na učenje pojedinačnih učenika, skupina učenika, kao i svih učenika.

Učitelji kroz Eksperimentalni program provode dinamičke i integrativne oblike rada, oslobođeni u značajnoj mjeri ograničenja koja se vezuju uz pojedinačne nastavne predmete. Na temelju potreba i obilježja učenika, odabiru metode rada, vrste i načine prilagodbi različitih oblika učenja. Kroz aktivnosti Programa A2 imaju jasnu mogućnost odgovoriti na većinu izazova koji se odnose na stvarnu heterogenost razrednog odjela. Program učiteljima u osnovnim školama pruža fleksibilnost i djelotvorne mehanizme prilagodbe i brzog mijenjanja oblika učenja te promjene tijeka i dinamike učenja, potičući ih na učinkovito korištenje svih oblika diferencijacije procesa učenja. U brojnim aktivnostima Programa A2 učitelji dobivaju fleksibilnost formiranja skupina za učenje, kao i korištenje nastavnih materijala prilagođenih potrebama pojedinih skupina ili individualnim potrebama učenika.

Aktivnosti učitelja u sklopu Eksperimentalnog programa nisu opterećene dodatnim administriranjem. Kada je riječ o Programu A2, učitelji pružaju učenicima povratne informacije o procesu, stupnju i kvaliteti rada koje su primarno u funkciji procesa usvajanja znanja i stjecanja vještina, a ne u funkciji zadovoljavanja potreba formalnog ocjenjivanja.

Kroz Eksperimentalni će se program provjeriti vrijednost elemenata koji se odnose na kadrovsku dimenziju organizacije i provedbe programa.

9. NAČINI STRUČNOG PRAĆENJA I VREDNOVANJA PROGRAMA

Eksperimentalnu provedbu prati osmišljen sustav prikupljanja informacija (stručno praćenje) o svim elementima organizacije i provedbe Eksperimentalnog programa cjelodnevnih škola.

Također, u skladu s člankom 29. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi⁸ osmišljeni model vrednovanja sastavni je dio Eksperimentalnog programa. Nositelj aktivnosti vrednovanja je Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, na temelju zakonskih ovlasti u području vrednovanja.

⁸ Narodne novine, broj 87/2008, 86/2009, 92/2010, ispr. -105/2010, 90/2011, 16/2012, 86/2012 - pročišćeni tekst i 94/2013, 152/2014, 7/2017 i 68/2018.

Praćenje i vrednovanje usklađeni su s ciljevima i zadaćama Eksperimentalnog programa. Usmjereni su na sve ciljeve Eksperimentalnog programa te na sve aspekte organizacije i provedbe, kao i na sve izravne ili posredne dionike u organizaciji i provedbi Eksperimentalnog programa. Sve iskazane zadaće koje se stavljaju pred Eksperimentalni program predmet su vrednovanja.

Podaci potrebni za praćenje i vrednovanje prikupljat će se u periodičkim, unaprijed definiranim vremenskim razmacima, čime će se osigurati sustavnost i kvaliteta praćenja, odnosno vrednovanje vezano uz ostvarenje pojedinih ciljeva, zadaća i ukupnih ciljeva Eksperimentalnog programa. U praćenju i vrednovanju koristit će se svi suvremeni i napredni metodološki pristupi unutar suvremenih obrazovnih evaluacijskih istraživanja. U konceptualnom i provedbenom dijelu oni će se metodološki oslanjati na kvantitativne, kvalitativne i mješovite metodološke postupke i tehnike. U analitičkom i statističkom pogledu praćenje i vrednovanje uključivat će korištenje deskriptivnih, usporednih, inferencijalnih i strukturalno-modelskih oblika analiziranja svih ishoda vrednovanja.

U praćenju i vrednovanju sudjelovat će sve škole u kojima se provodi Eksperimentalni program, a koje su označe kao eksperimentalne škole. Školama uključenim u Eksperimentalni program bit će pridružene tzv. ekvivalentne kontrolne škole, koje su s njima usporedive po svim ili većini najvažnijih obilježja. Središnja usmjerenost unutar vrednovanja je na školama u kojima će se provoditi Eksperimentalni program, ali zbog mogućnosti izvođenja primjerenih zaključaka, usporedbe između škola sastavni su dio evaluacijskog dizajna i nacрта. Tijekom praćenja i vrednovanja podaci će se prikupljati iz različitih izvora (službene baze podataka, pedagoška dokumentacija) te korištenjem različitih metoda (standardizirani ispiti znanja, upitnici, fokusne grupe, intervjui, strukturirana opažanja, analiza dokumentacije) koje će biti usmjerene na različite ciljne skupine.

Praćenje i vrednovanje bit će usmjereno na sve odgojno-obrazovne programe sadržane u modelu osnovne škole kao cjelodnevne škole (A1, A2, B1 i B2), na vrednovanje ukupnih ishoda eksperimentalnog programa te na praćenje svih informacija koje mogu pružiti uvid u sve aspekte, procese i ishode Eksperimentalnog programa. Takav pristup omogućava prikupljanje podataka prema različitim i unaprijed definiranim indikatorima ostvarenosti postavljenih ciljeva Eksperimentalnog programa. Također, omogućava odgovaranje na pitanja vezana uz pojedine aspekte organizacije i provedbe, ali i odgovaranje na temeljno pitanje učinkovitosti predloženog modela osnovne škole kao cjelodnevne škole.

Na temelju provedenih analiza izrađivat će se periodička izvješća u skladu s točkama mjerenja. Nakon provedbe Eksperimentalnog programa izradit će se cjelovito evaluacijsko izvješće na temelju kojeg će biti moguće donijeti zaključke te preporuke za unaprjeđenje i daljnju implementaciju Programa.

Nositelj praćenja i vrednovanja će u suradnji s domaćim i inozemnim visokoškolskim i znanstvenim ustanovama razmjenjivati sve znanstveno i stručno relevantne informacije koje se odnose na sve aspekte organizacije, provedbe, praćenja i vrednovanja Eksperimentalnog programa kako bi se moglo utemeljeno donijeti odluke o ishodima Programa. Time će se, kroz sveobuhvatni evaluacijski dizajn, brojne aktivnosti stručnog praćenja i vrednovanja zaokružiti i sistematizirati u okvir sveobuhvatnog i kompleksnog evaluacijskog programa.

Ukupni ishod stručnog praćenja i vrednovanja bit će niz jasnih, metodološki rigorozno osmišljenih i uporabljivih pokazatelja o brojnim aspektima učinkovitosti, kvalitete i ishoda Eksperimentalnog program.

Potpuna implementacija modela cjelodnevne škole u hrvatski odgojno-obrazovni sustav moguća je samo nakon vrednovanja svih aspekata organizacije, provedbe i ishoda eksperimentalne provedbe te nakon mogućih poboljšanja inicijalnog modela.

10. FINANCIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Za sve očekivane prilagodbe, kao i za stvaranje pretpostavki za uvođenje cjelodnevne škole u sve osnovne škole u Hrvatskoj u školskoj godini 2027./2028., osigurana su kroz više izvora dostatna financijska sredstva.

Dugoročna kapitalna ulaganja iznosit će najmanje milijardu eura.

1. Za javni poziv financiran sredstvima Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026. (NPOO) bit će osigurano 862,6 milijuna eura. Na poziv se može prijaviti 619 škola koje rade u više smjena, a prijavitelji su osnivači osnovnih škola. Moguće je prijaviti izgradnju nove škole ili dogradnju postojeće građevine. Ministarstvo znanosti i obrazovanja je na temelju normativa za gradnju škola i demografskih projekcija izradilo postupak procjene potreba i financiranja idejnih rješenja koji će osnivačima pomoći u planiranju. Cilj je osigurati povećanje obuhvata jednom smjenom na 100 posto škola te su prihvatljivi troškovi zamjenske gradnje kad je nužno rušenje, kao i nužna adaptacija prostora da bi se ishodila uporabna dozvola.

2. U sklopu Programa konkurentnost i kohezija (PKK) za programsko razdoblje 2021. – 2027., u okviru cilja SO4 (ii), planiran je iznos oko 143 milijuna eura za prilagodbu jednosmjenskih škola za provedbu cjelodnevne škole i to za osiguravanje adekvatnih kuhinja, blagovaonica i opremljenosti, kao i otklanjanje problema trenutno suboptimalnih prostora učionica te sličnih primjera prilagodbi.

3. Uvođenje modela cjelodnevne škole u osnovnoškolski sustav odgoja i obrazovanja RH bit će financijski i organizacijski podržano i sredstvima Europskog socijalnog fonda (ESF+) za programsko razdoblje 2021. – 2027., a podrška će se odnositi na tri ključna područja. Ukupan iznos financijskih sredstava predviđenih za podršku iznosi oko 108 milijuna eura, i to:

- osiguravanje kvalitetnih i kontinuiranih stručnih usavršavanja odgojno-obrazovnih djelatnika – planirana sredstva iznose 44 milijuna eura

- osiguravanje podrške školama u području realizacije izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti u okviru provedbe modela cjelodnevne škole (uključivo troškove angažiranja dodatnih stručnjaka potrebnih za realizaciju izvanškolskih aktivnosti na razini škole) – planirana sredstva iznose 60 milijuna eura i biti će dodijeljena u formi bespovratnih sredstava. Objava Poziva planira se za lipanj 2023.

- uspostava i jačanje kapaciteta sustava u području praćenja i unaprjeđenja provedbe modela cjelodnevne škole – s planiranim sredstvima u iznosu od četiri milijuna eura.

4. Ministarstvo znanosti i obrazovanja koristi zajam u iznosu od 25 milijuna eura od Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD) za provedbu Projekta » Hrvatska: ususret održivom, pravednom i učinkovitom obrazovanju « . Razvojni cilj Projekta je poboljšati okruženje za učenje u odabranim školama prema sustavu cjelodnevne škole (CDS) te ojačati

kapacitete Ministarstva znanosti i obrazovanja za širenje sustava cjelodnevne škole i provedbu sektorskih reformi. Projekt se sastoji od sljedećih dijelova:

- Komponenta 1.: Više sati za više učenja – predviđen iznos zajma 3,3 milijuna eura
- Komponenta 2.: Projektiranje i predstavljanje infrastrukturnih rješenja za cjelodnevnu školu – predviđen iznos zajma 15,7 milijuna eura
- Komponenta 3.: Jačanje kapaciteta MZO-a za provedbu reformi – predviđen iznos zajma 6 milijuna eura.

5. U izračunu troškova uvođenja cjelodnevne škole sagledani su svi aspekti ove značajne programske reforme, pa tako i financiranje novog modela rada, odnosno ukupno povećanje plaće učitelja u okviru Eksperimentalnog programa. Povećanje plaće se može kretati po svim osnovama do najviše 25 posto iznosa u odnosu na redovitu plaću koju bi učitelji imali da škola ne sudjeluje u Eksperimentalnom programu. Za tu je stavku iz državnog proračuna u sljedeće četiri godine osigurano 36,8 milijuna eura.

Zaključno, kao što je iz prethodno navedenog vidljivo, za novi okvir i model rada osnovnih škola kao cjelodnevni škola osigurana su sredstva u iznosu većem od 1,2 milijarde eura. U izračunu troškova uvođenja cjelodnevne škole sagledani su svi poznati aspekti te značajne programske reforme te će se kroz Eksperimentalni program provjeriti vrijednost elemenata koji se odnose na kadrovsku dimenziju organizacije i provedbe programa. Tijekom eksperimentalne provedbe napraviti će se procjena potrebnih sredstava nakon što Program bude proveden. Povećanjem sati nastave i drugih oblika odgojno-obrazovnog rada, poboljšanjem sustava profesionalnog usavršavanja učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja te poboljšanom i novom školskom infrastrukturom jasno će se poboljšati ishodi učenja učenika, osobito onih u nepovoljnom položaju, te očekivano ostvariti svi ciljevi i zadaće Eksperimentalnog programa, kao i kasnije očekivano implementiranog modela u sve osnovne škole. Novi, moderniji i dinamičniji školski dan, usklađen s profesionalnim i osobnim obavezama roditelja, majkama i očevima djece koja pohađaju cjelodnevnu školu, olakšat će se sudjelovanje na tržištu rada, a time i povećanje prihoda. Zahvaljujući Eksperimentalnom projektu jačat će se i kapaciteti Ministarstva znanosti i obrazovanja za proširenje sustava cjelodnevne škole u cijeloj zemlji te provedbu potrebnih sektorskih reformi naznačenih u Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. godine te opisanih u Nacionalnom planu oporavka i otpornosti 2021. – 2026. i razrađenih u Nacionalnom planu razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine.